

fojnička škrinjija

Broj 27

ožujak/travanj 2014.

cijena 2 KM

ISSN 1986 - 5929

9 771986 592001

Osnovao obrtničku radnju "Mundijal kafa"

Tekst i fotografija
Hazim Čukle

U vrijeme ekonomske krize u našoj zemlji najviše su pogođeni mladi. I kada završe školovanje za neko od zanimanja, teško dolaze do zaposlenja, snalaze se kako znaju i umiju. Među tim mladim ljudima ima i onih koji imaju ideje kako doći do zaposlenja i koji svoje ideje i realizuju. Jedan od takvih pozitivnih primjera u Fojnici je mladi 19-godišnji poduzetnik **Haris Durak** iz naselja Ostružnica koji je ovih dana osnovao obrtničku radnju "Mundijal kafa" čija je djelatnost prerada i prodaja kafe i čaja. Pomenuta prodavnica se nalazi u ulici Šetalište u kompleksu "Aquareumala" u Fojnici.

"Završio sam srednju medicinsku školu i šest mjeseci sam bio na Birou za zapošljavanje. Uvidio sam ću teško doći do posla u svojoj struci i došao sam na ideju da pokrenem vlastiti biznis. Odlučio sam se za preradu kafe i čajeva. To su u mojoj u porodici, a i inače u Bosni vjekovima radili, ali samo za svoje potrebe. Sada tu imamo i potrebne mašine za rad", kaže Durak i nastavlja:

"Inspiraciju za naziv svoga osnovnog proizvoda, prave bosanske kafe dalo mi je predstojeće Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazilu. Kako je Brazil ujedno i najveći proizvođač kafe u svijetu, tako je nastao naziv 'Mundijal kafa'. Pošto svi volimo svoje rodno mjesto, tako se i moja ljubav prema Fojnici vidi u sloganu za 'Mundijal kafu' - Fojničko zrno ljubavi. Ova kafa bi po ukusu i po Fojnici trebala biti svuda prepoznatljiva", pojašnjava Durak i dodaje:

"U našoj prodavnici u Fojnici pored kafe i čajeva mogu se naći bademi, crna i tahan halva, brusnice u čokoladi, indijski orah itd."

Sretan Uskrs!

mesnica
ŠANDOR
FOJNICA

SVJEŽE MESO I MESNE PRERAĐEVINE

Sretan Uskrs

želi Vam cvjećarna

Palma
FOJNICA

BUKETI - LONČANICE - VIJENCI
SVJEŽE CVIJEĆE - VJENČANI BUKETI

čovjek koji sanja tenk

valjda već ima sve

stan ovdje i ondje jednu kuću za ljeto dvije kuće za zimu tri mandata za pljačku

69 špijuna i 6969 politrona na polici

desi se da kod brisanja prašine poneka figurica kvrcne što se ne smatra velikom štetom

s razvojem tehnologije ljepka onaj za drvo odavno pridržava sve moguće materijale

nije ih teško zalijepiti u okviru iste institucije

(iščašena politika zapošljavanja doima se dražesno koliko i simpatična kraća ruka kirurga)

ako se ulomci lijepe u druge firme garancija se i produžava napredovanje podrazumijeva

npr. od svojte do policajca od taksiste do bolničara od direktorice do direktora

i tako sve dok figurice ne zablistaju

čovjek koji sanja tenk

nikad nije zadovoljan

cuga ovdje i ondje jednom ujutro dva puta popodne tri puta pred spavanje čaše čaše čaše

na 2 minuta hoda 1 nepismen vozač 1 nepismen suvozač 2 R parkinga i 69 osmjeha

desi se da kod priučenog manira izađe psovka opsesivno-kompulzivna potreba za brojanjem

ako šteta maneken je u trenirci gazi patike u kojima su naša djeca trebala zabiti koš

ali šta je njemu koš pored toliko smetlišta koja rastu pored smanjenih: Prokoškog Kozice i Gotuše

(on zna za reket dalje mu sport baš i nije jasan)

u proračunu jesu djeca i kultura i svaka djelatnost koja jača slobodu svijest

npr. biti čovjek biti pošten biti umjetnik biti svoj

i tako sve dok figurice ne popadaju

Suzana Lovrić

Fojnička škrinja, broj 27, ožujak/travanj 2014.

Izdavač: HKPD "Rodoljub" Fojnica

Glavna urednica: Suzana Lovrić • Uredništvo: Marijana Bilić, Ivana Cvjetković,
Ivan Katavić, Božana Tuka i Nikica Vujica • lektura: Leonora Lovrić Drmač •

Adresa: Fojnica, Mehmeda Spahe bb • Tel.: 063 369 169 • E-mail:
fojnica.skrinja@gmail.com • Žiro-račun: 3060510000031712 Hypo Alpe-Adria
banka • Naklada: 600 primjeraka • Tisak: "Štamparija Fojnica" Fojnica

CIJENE REKLAMNOG PROSTORA U ČASOPISU

1/1 stranica (kolor)	150 KM
1/1 stranica (crno-bijela)	100 KM
1/2 stranice (kolor)	80 KM
1/2 stranice (crno-bijela)	60 KM
1/4 stranice (kolor)	40 KM
1/4 stranice (crno-bijela)	30 KM
1/8 stranice (crno-bijela)	20 KM

Otvorena sezona ribolova na potočnu pastrmku u Fojnici

■ Hazim ČUKLE

U nedjelju, 2.3. 2014. godine, u organizaciji UG SR "Fojnica" iz Fojnice priređeno je otvorenje sezone ribolova na potočnu pastrmku, na vodama općine Fojnica. Iako je cijeli dan padala kiša, to nije omelo preko stotinu ljubitelja ribolova da uživaju na otvaranju ovogodišnje sezone.

Ribarska fešta je bila u naselju Nadbare, uz lijevu obalu rijeke Fojnice, nizvodno oko pet kilometara od Fojnice. Bili su tu postavljeni šatori uz neizbježni roštilj, janjad na ražnju i druge specijalitete te razna pića. Prvi je upecao dvije pastrmke **Čedo Pecirep** iz naselja Ščitovo Polje u Fojnici, poklonio ih je prijatelju iz Kreševa. Pored fojničkih ribolovaca bilo je tu gostiju iz Kiseljaka, Kreševa, Sarajeva i Visokog.

Kod nekoliko grupa ribolovaca je bila i harmonika, a najveselije je svakako bilo kod članova Upravnog odbora organizatora. Tu su svirale dvije harmonike, a **Refik Varka**, predsjednik udruženja, je okretao janje na ražnju dok je **Džemil Berbić**, ribočuvar, brinuo oko gulaša. Organizator se pobrinuo i za vojnički grah koji je dijeljen prisutnima. I kod graha kao i kod gulaša, tražila se *repeta*. ■

Još jedna izložba u f

"Sarajevski atentat 1914. godine i Prvi svjetski rat u dokumentima arhiva Samostana u Fojnici", naziv je to izložbe fotografija i dokumenata koja je 18. ožujka otvorena u Franjevačkom samostanu u Fojnici. Autori izložbe su fra Janko Ljubos, kustos muzeja Franjevačkog samostana Duha Svetoga u Fojnici, i Sandra Biletić, djelatnica Arhiva BiH. Izložba u svibnju gostuje u Zagrebu

■ Ana POPOVIĆ

Brojni posjetitelji izložbe koja je pobudila veliki interes domaće, ali i međunarodne javnosti, imali su priliku, na 29 izloženih panoa, pogledati 50-ak fotografija te 220 dokumenata koji opisuju stanje u BiH, a posebice u Fojnici u vrijeme Sarajevskog atentata 1914. godine. **Gavrilo Princip**, član organizacije "Mlada Bosna", 28. lipnja 1914. godine, usmrtio je tadašnjeg prijestolonasljednika **Franza Ferdinanda** i njegovu suprugu **Sofiju**. Ovaj događaj povod je izbivanja Prvog svjetskog rata, ali i raspadu Austro-Ugarske Monarhije.

Na Sarajevski atentat i 100 godina poslije gleda se različito, jedni ga odobravaju, drugi ne, jedni Principa smatraju herojem, drugi teroristom! Izložba otvorena u Fojnici ne nudi odgovore na ove prijevore stare punih 100 godina, ona o atentatu na Franza Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju nudi pogled iz vremena kada je atentat počinjen. Događaj je to koji se itekako reflektirao i na sredine poput Fojnice, naglašavaju autori izložbe otvorene 18. ožujka, na 649. rođendan ove srednjobosanske općine, odnosno prvi spomen imena Fojnice u pisanim dokumentima.

"Vijest o sarajevskom atentatu u Fojnicu stiže istog dana kada je atentat počinjen, negdje predvečer. S viješću o atentatu stiže i dopis tadašnjeg vrhbosanskog nadbiskupa **dr. Josipa Šadlera** u kojemu on poziva katolike da ne čine nikakva zla pravoslavnim vjernicima kojima je pripadao i atentator Gavrilo Princip", kazala je **Sandra Biletić**, autorica izložbe na svečanosti otvorenja.

Sandra je uz uspješno pripremljenu izložbu 18. ožujka proslavila i rođendan. Kao nagradu za trud kojeg je uložila u pripremanje izložbe već je dobila poziv za gostovanje na Međunarodnom simpoziju na temu Prvog svjetskog rata koji će se u svibnju održati u Zagrebu. Kaže kako joj ništa nije bilo teško.

fojničkom samostanu

"Imala sam i pomoć djece iz Gromiljaka u Kiseljaku, iz kojeg sam i sama rodom: **Doris Dragojević, Borisa i Bojana Rimca**. Oni su mi nesebično pomagali", kaže Sandra.

"Izložene fotografije i tekstovi samo su dio povijesne građe koju fojnički fratri prikupljaju više od sedam stoljeća. Ovom izložbom pokazujemo da događaji od svjetske važnosti nisu nikad zaobilazili Fojnicu", kaže **fra Nikica Vujica**, gvardijan Samostana u Fojnici.

Brojni Fojničani na izložbi su mogli vidjeti i fotografije svojih predaka stradalih u Prvom svjetskom ratu. Mnogi nisu ni znali da su im djedovi ili stričevi stradali te su ostajali zatečeni viđenim.

Da izložba ima i daleko širi kontekst potvrdio je svojim dolaskom i **Martin Pammer**, austrijski veleposlanik u BiH. Njemu je pripala čast da otvori izložbu, a obraćajući se okupljenima, uz ostalo je podsjetio i na ulogu Franza Ferdinanda.

"On je bio prijatelj južnih Slavena i tragao je za rješenjima dobrim za sve pripadnike naroda koji ovdje žive. Kulturnom sjećanja koju njeguje ovaj Samostan treba izvući pouku za povijest. A ona nas uči i o potrebi rješavanja nacionalnih i socijalnih pitanja", poručio je, uz ostalo, Pammer.

O izložbi su govorili i **Salkan Merdžanić**, načelnik općine Fojnica, **fra Janko Ljubos**, autor izložbe, i **Nerzuk Ćurak**, novinar i publicist. Ćurak je izložbu ocijenio autentičnim doprinosom bosanskih franjevacu kulturi sjećanja.

"Izložbom u koju je uložena ogroman trud, evocira se događaj, majka događaja koji će svijet odvesti u klanicu ljudskog mesa i dostojanstva, u četverogodišnju epohu bola čije bolesti još uvijek odjekuju našim krajevima kroz prepoznatljive indikacije nacionalizma, šovinizma, netrpeljivosti, nerazumijevanja drugog i drugačijeg", kazao je uz ostalo Ćurak i svoj govor završio s nadom da će svestremenska riječ "Ne ubij" zaigrati u srcu nekog budućeg atentatora i da će svojom moćnom snagom spriječiti povod nekog budućeg rata...

Upravo ovom mišlju vodili su se i autori izložbe koja se u svibnju seli u Zagreb, a postavkom u hrvatskoj metropoli doživjet će i svoju međunarodnu premijeru jer Simpozij u sklopu kojeg će biti otvorena ima međunarodni predznak!

Održane maškare u Fojnici

■ **Hazim ČUKLE**

U organizaciji O.Š. "Ivan Goran Kovačić" Gojevići organizirano je obilježavanje pokladnog utorka. Pokladna povorka učenika od prvog do osmog razreda, sa učiteljicama i pedagoginjom ove škole, pod raznim maskama krenula je ispred područne škole u Fojnici, prodefilirala ulicama Fojnice i vratila se na polazno mjesto. Tokom prolaska kroz grad učenici su pjevali pjesme, a bili su darivani slatkišima od građana koji su ih pozdravili aplauzom.

"Danas je poseban dan, kada obilježavamo posljednji dan pred 40-dnevnu pripremu za najveći katolički blagdan Uskrs. Tradicionalno, na pokladni utorka se stavljaju maske, najčešće maske uloga koje želimo biti u životu, ili ih želimo ignorirati u stvarnom životu", pojasnila je pedagoginja Lovrić i dodala:

"Učiteljice su se sa svojim učenicima marljivo pripremle za današnji dan. Mimohodom kroz grad smo obilježili ovu manifestaciju, te se želimo zahvaliti svima onima koji su posredno ili neposredno sudjelovali u našem radu i dali svoj doprinos ovoj manifestaciji. Posebno bismo se zahvalili Policijskoj stanici Fojnica i novinarima, sa kojima imamo izuzetno dobru dugogodišnju suradnju".

U večernjim satima, u Domu KPD "Matija Gubec" u Bakovićima, održana je pokladna manifestacija na kojoj su se birale najljepše maske.

Neformalna grupa građana Fojnica (NGGF)

Mi smo svijest o tome da može i treba biti bolje

Isto večer kada se zaključivao 27-i broj *Fojničke škrinje* uspjeli smo, konačno, dogovoriti susret sa *Neformalnom grupom građana Fojnica (NGGF)*. Predstavnici NGG Fojnica ovom prilikom bili su: Tatjana Božić, Jelena Šako, Merlina Curić, Arnes Klisura i Tihomir Stanić, koji su se upravo to večer vratili sa Plenuma građana Zenice. Njihova iskustva u dosadašnjem radu i planove za daljnje djelovanje, dijelimo s čitaocima *Fojničke škrinje*...

■ Zahvaljujemo se na vremenu koje ste izdvojili za FŠ, bilo je teško utanačiti termin za razgovor, ali evo vas... Dobro došli!

□ Hvala vama što ste pokazali interes za naš rad. Možemo krenuti hronološki, možda je tako najbolje... Potaknuti protestima koji su zahvatili nekoliko velikih gradova u BiH, a nezadovoljni radom lokalnih vlasti, pridružili smo se ideji koji neki zovu Bosansko proljeće, neki nacionalizmima, a neki huliganstvom. Odmah želimo podvući da ideja dovođenja novih ljudi na vlast nema veze sa vjerom, narodnošću, bilo kakvim epitetima koji se lijepo uz psihologiju gomile. Mi smo jako nezadovoljna grupa građana koji žele ostvariti svoja osnovna, Ustavom zajamče-

na prava. I mi smo izašli na na ulice 10.2., spontano. Između 500-600 ljudi odabrali smo desetak članova NGGF-a koji su, primljeni na razgovor kod načelnika Salkana Merdžanića. Tom prilikom su mu uručeni naši zahtjevi od kojih se svaki, ama baš svaki, odnosi na humaniji život građana Fojnice. Želimo sačuvati prirodne resurse općine, želimo raditi, želimo se školovati, liječiti...

■ Što se dogodilo sa vašim prvim zahtjevima načelniku?

□ Može se reći - ništa! Očito je to bila samo kupovina vremena. Sve je obećao u prvoj prilici, kada se obratio protestnom skupu; smanjiti plaće, napraviti reviziju troškova... Novinarima je zatvorio vrata ultimativno! Na sreću, i mi smo pametno iskoristili to vrijeme. Današnji NGGF se zapravo međusobno nije poznao. Iskoristili smo i mi to vrijeme da se upoznamo, posložimo ideje i ciljeve. Obećao je vanrednu sjednicu OV koja se trebala dogoditi u roku od 24 sata, a oni su našli izgovore, dobro se demagoški pripremili, ucijenili ljude koji sjede u OV i onda izglasali da skoro ništa ne prihvaćaju. Bahato, samoljubljivo, ostavili su sebi plate i dnevnice i sjedenje po raznim odborima i komisijama... Slučajnost kojom su tog dana na sjednicu OV-a ušli i predsjednici stranaka kojima je to odavno zabranjeno, (HDZ i SDP), nas nije iznenadila. Nije izglasana njihova smanjena plata, njihove paušalne zarade, a niti pomoć građanima Fojnice koji odavno žive egzistencijalni minimum. Odgovore na naše zahtjeve nećemo prepričavati, oni se nalaze i na službenoj stranici Općine, možda ih je najbolje prenijeti u cjelosti kao zaseban tekst zajedno sa našim zahtjevima.

■ Kako objašnjavate činjenicu što taj egzistencijalni minimum nije prisutan u očekivanom broju na protestima i plenumima koje NGGF organizira već skoro dva mjeseca?

□ Lako je odgovoriti na to pitanje. Policija i vojska su dobile zabranu odozgo. Oni i kad skinu uniforme moraju biti u službi! Imamo informacije kako je i u nekim radnim organizacijama zabranjen radnicima dolazak na proteste i plenuma, ucjenjuje ih se radnim mjestom. Dakle, simpatizera imamo, ali i oni čuvaju svoj posao, za šta imamo razumijevanja. Nažalost, imamo 'nesretan' odabir za vrijeme održavanja protesta i plenuma pa i ono malo socijalno osjetljivih izostane... Htjeli bismo spomenuti i jednu cirkusku situaciju, da se zna na šta je sve

NGGF je dobrovoljna skupina građana koja je odlučila biti most između nezadovoljnih građana i rukovodilaca općine Fojnice. Želimo istaći kako ovu grupu čine ljudi različitih godina, nacionalnosti, stranačkih i vjerskih opredjeljenja, stručnosti a sve s istim ciljem - bolja budućnost Fojnice! Na organiziranim mirnim protestima održanim 10.2.2014. godine ova grupa je sa načelnikom naše općine održala sastanak na kojem je iznijela zahtjeve građana. Prema njegovom obećanju, svi zahtjevi bit će razmatrani na Općinskom vijeću. U tom smislu jedan član naše grupe će prezentirati zahtjeve NGGF.

ZAHTJEVI

1. OPĆINA-INSTITUCIJA: Smanjenje ličnih dohodaka (načelniku, predsjedniku Općinskog Vijeća i vijećnicima): NGGF je iznijela prijedlog u kojem traži ukidanje paušala vijećnicima (odnosno samo isplaćivanje dnevnica po zakonskim propisima); smanjivanje plaće načelniku na 1100 KM; smanjivanje plaće predsjedniku općinskog vijeća na 700 KM; ukidanje tzv. Bijelog hljeba. Cilj ovakvih mjera je osnivanje i finansiranje fonda kojim bi osigurali bolji socijalni status naših građana. Fond bi bio namijenjen stipendiranju studenata naše općine; socijalno ugroženim osobama; poljoprivrednicima kroz jednokratne poticaje; zdravstvu (100 % finansiranje specijalista).

Revizija radnih mjesta u javnim ustanovama: Tražimo da se u roku 15 dana u općini i svim javnim poduzećima koje su u nadležnosti općine ponovo raspiše javni natječaj zbog opravdanih sumnji u neregularnost prethodnih natječaja u zadnjih 15 mjeseci.

2. STANJE U PRIVREDI: Priložiti izvještaj dosadašnje revizije privatizacije (Velepromet, Trikotaža, UPI, Rudarsko preduzeće Fojnica...), poseban akcenat staviti na izvještaju nadležne službe po pitanju statusa Pilane i RRC Reumal. Postavljamo pitanje jesu li ispoštovani uslovi za privatizaciju? Pitanje: ko to vrši i dozvoljava pljačku imovine Sportforma?

Razmatranje finansijskog revizorskog izvještaja za 2012. godinu: Zahtjeva se od OV i nadležne službe očitovanje o poduzetim mjerama.

Razmatranje realizacije strateškog Plana razvoja općine Fojnica: Zašto plan prostornog uređenja Fojnice nije bio izveden od stručnih osoba i zašto nikada nije bio razmatran i prezentiran OV. Pitanje Prokoškog jezera, da li općina Fojnica ima neophodnu dokumentaciju i dozvole za izvršenje bilo kakvih aktivnosti na Prokoškom jezeru kada se zna da je Prokoško jezero u nadležnosti Kantona. Pitanje projekta Gondola prema RC Brusnica, zašto se ne vrši naplata poreza na zemljište potencijalnim korisnicima vikend objekata na Brusnici, iako je to prije više od četiri godine definisano odlukom OV.

Rješavanje ekonomsko-socijalne situacije u Fojnici: Pitanje plaćanja korištenja gradskog građevinskog zemljišta kod fizičkih lica u iznosu od 15KM, smatramo da je ta odluka naštetila socijalno-ekonomskom statusu naših građana. Pitanje koliko je uplaćeno za korištenje gradskog zemljišta koje koristi Aqua Reumal. Zašto nema komunikacije sa susjednim razvijenim općinama i zašto se ne koriste iskustva istih? Pošto je turizam osnova ekonomskog razvoja Fojnice, postavlja se pitanje šta se konkretno uradilo po ovom pitanju? Obzirom da se pokrenulo pitanje toplifikacije grada, postavljamo pitanje zbog čega se do sada nije ništa mrdnulo sa mrtve tačke? Tražimo zoniranje površina pogodnih za različite vrste privrednih djelatnosti.

Pitanje rješavanja problema u poljoprivrednom sektoru: Pitanje statusa i aktivnosti ZZ Fojnica.

3. ZDRAVSTVO: Poboljšanje kvaliteta zdravstvenih usluga Doma zdravlja. Iz ušteđenih sredstava izvršiti sufinansiranje specijalističkih usluga. Pokrećemo inicijativu da OV izglasa i uputi zahtjev kantonalnom ministarstvu zdravstva za ukidanje zdravstvenih markica.

4. ŠKOLSTVO: Rješavanje problema stipendija: Iz fonda utvrditi količinu finansijskih sredstava te u skladu sa mogućnostima obezbijediti stipendije prema socijalnom statusu studenata.

Rješavanje problema pripravnčkog staža: Obzirom da Općina Fojnica ostvaruje primanja od strane kantonalnih, odnosno federalnih institucija, zahtjevamo transparentnu i strogo kontrolisanu raspodjelu ovih sredstava, te predlažemo da se u komisiju za raspodjelu uvrste članovi NGGF.

Rješavanje statusa obdaništa u Fojnici: S obzirom da su sredstva namijenjena za finansiranje vrtića smanjena proteklih godina sa 42 000 KM na samo 30 000 KM što je uzrokovalo nemogućnost adekvatnog rada ove prijeko potrebne ustanove, tražimo da se iz općinskog budžeta hitno izdvoji novac i omogući stručan i dostojan rad osobama koje brinu o našoj djeci.

5. SOCIJALNA STRUKTURA: Rješavanje problema socijalno ugroženih građana općine Fojnica; Razmatranje načina raspodjele socijalne pomoći; Mogućnost otvaranja narodne kuhinje.

6. NVO: Pitanje statusa OC "Stella": Razmatranje mogućnosti ponovnog aktiviranja OC "Stella".

Pitanje korištenja stadiona Fojnica: Imamo saznanja da su narušeni odnosi uprave kluba FK Fojnica i udruženja za sport, ekologiju i kulturu "Respect", te da je to poprimilo sudski epilog, te zahtjevamo da se ovaj problem u što skorijem vremenu riješi.

PLENUM GRAĐANA FOJNICE

OV FOJNICA
NAČELNIK OPĆINE FOJNICE

PREDMET: Zahtjev za dostavu dokumentacije

Plenum građana Fojnice Vam, na osnovu zaključaka donesenih na 1., 2. i 3. plenumu, dostavlja zahtjeve građana kojima, u roku od četiri dana po primitku ovog zahtjeva, tražimo na uvid sljedeću dokumentaciju:

1. Pismeno očitovanje OV-a o zahtjevu Plenuma da ubuduće stenogrami sa sjednica OV-a budu dostupni na službenoj web stranici Općine Fojnica kao i da se sjednice u potpunosti otvore za javnost (za građane Fojnice kao i medije) u skladu sa statutom Općine.
2. Zapisnik sa vanredne sjednice OV održane 19.2.2014. godine.
3. Pismeni odgovor Kantonalne agencije za privatizaciju koji Vam je dostavljen na naš upit u vezi privatizacije na području općine Fojnica.
4. Pismeni izvještaj o poduzetim mjerama načelnika i Službe za financije po pitanju negativnog Revizorskog finacijskog izvještaja za 2012. godinu.
5. Odluku OV-a o iznosu kojim se financira gradski vrtić, te potvrde prošlogodišnjih uplata istom. Također, ukoliko uplate nisu identične odluci, tražimo pismeno obrazloženje OV-a zašto nije ispoštovana donesena odluka.
6. Odluku OV-a o iznosu kojim se financiraju službe JU Dom zdravlja (služba mrtvozorstva i hitna služba) te potvrde o uplatama navedenim službama u periodu 2009. - 2014. godine. Također, ukoliko uplate nisu identične odluci, tražimo pismeno obrazloženje OV-a zašto nije ispoštovana donesena odluka.
7. Zvaničnu odluku u kojoj se FK Fojnica dodjeljuje gradski stadion na korištenje i upravljanje. Pismeno očitovanje o tome kako može jedan korisnik naplaćivati drugom registriranom klubu iz istog grada i tko je tačno potpisao FK Fojnica pravo na korištenje stadiona "Džemal Numanagić".
8. Zvaničnu odluku na osnovu koje je zatvoren OC Stella te plan o budućim aktivnostima u objektu u kojem se nalazio navedeni OC.
9. Pismeni izvještaj sa imenima i prezimenima osoba koje su stipendirane od 2010./2014., te pismeno obrazloženje komisije za dodjelu stipendija o kriterijima bodovanja kandidata.
10. Pismeni izvještaj o raspodjeli sredstava naplaćenih građanima za korištenje gradskog građevinskog zemljišta u iznosu od 15 KM i po kojem osnovu je donesena ta odluka za plaćanje.
11. Pismeni izvještaj o raspodjeli sredstava koje su budžetom predviđene za financiranje sportskih i kulturnih udruženja.
12. Projektna dokumentacija i ugovori s izvođačima radova za sve ceste koje su asfaltirane u proteklih devet godina.

U Fojnici, 28.2.2014.

Plenum građana Fojnice

nggfojnica@gmail.com

BOSNA I HERCEGOVINA FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE SREDNJOBOSANSKI KANTON / KANTON SREDIŠNJA BOSNA OPĆINA FOJNICA

Broj: 02-49-304/14
Fojnica, 06.03.2014.

Plenum građana Fojnice

PREDMET: Odgovor na zahtjev za dostavu dokumentacije

Poštovani predstavnici Plenuma građana,

Ovim putem vam odgovaramo na Vaš zahtjev 02-49-304/14 od 28.2.2014. godine upućen Općinskom vijeću Fojnica i Načelniku općine a vezano za dostavu dokumentacije.

Veoma cijenimo to što ste odlučili da dijalogom tražite svoja prava umjesto silom i protestima kako ste krenuli, jer kako smo već nekoliko puta naglasili općinska vlast je spremna na razgovore s građanima kako bi zajedno radili na rješavanju problema u Fojnici. Međutim, čitajući vaše zahtjeve iz pomenutog dopisa nemoguće je otići se dojmima da ste vi, NGG, "otišli u pogrešnom pravcu", kao i da organizovani plenumi poprimaju izgled već poznate grupe iz Gotuše koja više od dvije godine protestuje upravo protiv razvoja naše općine, a što je više nego jasno i vidljivo iz materijala koji su nam dostupni.

Kao prvo treba napomenuti da su vaši prvobitni zahtjevi razmatrani na vanrednoj sjednici OV Fojnica na kojoj ste i sami imali priliku učestvovati te dobiti mišljenje i odgovore na postavljena pitanja od kompetentnih osoba.

Kao drugo vaši zahtjevi se mijenjaju svakodnevno pa tako dolazimo u situaciju da nam nije jasno kome mi (organ uprave) to treba da dajemo odgovore na suvislo postavljena pitanja te nelogično i ultimativno postavljene zahtjeve.

načelnik spreman da zadrži svoju fotelju. Organizovao je jednu skupinu ljudi koji su došli njemu dati podršku. Tog dana se uopšte nije obratio nama, sačekao je da protest završi i izašao tek kad su njegovi sljedbenici ostali. U pozadini pjesme *Druže Salko mi ti se kunemo!*, rekao je svoju historijsku rečenicu: "Mogu me samo mrtvog iznijeti iz Općine!" To sve govori o kakvom je čovjeku riječ...

■ Koliko Plenuma ste do sada održali? Na šta ste fokusirali svoje daljnje aktivnosti kada ste vidjeli kako se općinska vlast prema vašim zahtjevima ponaša ignorantски?

□ Do sada smo imali tri Plenuma, 16., 23. i 26.2. 2014. god. Moramo naglasiti kako smo već bili gosti Sarajevskog Plenuma građana i Zeničkog Plenuma. U međuvremenu smo krenuli i sa održavanjem Plenuma po MZ, što je jedini takav primjer aktivnosti među plenumašima. Već od danas s tom idejom kreću aktivisti i drugih Plenuma jer se smatra odličnom idejom za upoznavanje s pravima i mogućnostima koje imaju građani BiH. Na taj čin silaska u bazu naveo nas je odgovor načelnika kako smo mi samo šačica ljudi sa osobnim zahtjevima koja nema legitimitet predstavljanja građana Fojnice. Obilaskom MZ i potpisivanjem peticije za potporu radu NGGF-u, te zahtjevima koji se upućuju općinskoj vlasti, želimo prvo dokazati kako ima još puno nezadovoljnih građana, a drugo, želimo se upoznati sa drugim problemima naših sugrađana te tako i proširiti zahtjeve. Do sada smo održali Plenuma u MZ Dusina, Gojevići, Trošnjik, Ostružnica, uskoro Ščitovo...

■ Koja je problematika najviše zastupljena u prigovorima sa terena?

□ Ljudi se najviše žale na stanje u zdravstvu, na poticaje za poljoprivredu koji često odlaze u pogrešne ruke i dijele

se netransparentno, po partijskim kriterijima, zatim na lošu infrastrukturu, te na maćehinski odnos Općine prema prirodnim resursima kojima raspolažemo.

■ **Osim rada na terenu, u bazi, vaše se aktivnosti protežu i federalnu razinu. O čemu se radi?**

□ U sklopu koordinacije svih plenumskih grupa, došli smo do devet zajedničkih zahtjeva prema Federaciji. Ovdje vam dostavljamo i te zahtjeve, na kojima se još radi, a koji će uskoro biti upućeni prema Vladi Federacije.

■ **S obzirom da već imamo tri dokumenta koja bi trebalo objaviti uz ovaj naš razgovor, a prostor u Škrinji je ograničen, možemo li za kraj razgovora iskoristiti priliku da i građanima Fojnice pošaljemo poruku?**

□ Poruka bi mogla glasiti: Želimo živjeti u demokratskoj BiH koja je svojom dugom poviješću državnosti zaslužila biti dijelom civiliziranog svijeta. Želimo zaustaviti pljačku posljednjih prirodnih i ekonomskih resursa. Želimo pravo na školovanje, rad i liječenje, želimo da naša djeca ostaju ovdje i svoje znanje i vještine ugrađuju u bolji svijet za sve narode i narodnosti BiH. Želimo građansku BiH u kojoj se građanska neposlušnost, kao instrument u borbi za bolji život neće smatrati huliganstvom. Tko god od naših građana vidi sebe u ovoj ideji, neka nam se pridruži. Mi nismo partija, mi nismo nacionalnost, mi nismo religija, mi samo ne želimo više tolerirati pljačku, korupciju, glad. Mi smo svijest o tome da može i treba biti bolje. Pridružite nam se!

■ **Naježih se... Hvala vam na razgovoru. Fojnička škrinja će u svakom broju naći par stranica za vas.**

□ Hvala vama, pozdrav svim čitateljima!

Kao treće ne možemo a da vam ne skrenemo pažnju te postavimo nekoliko logičnih pitanja: **Da li ste vi baš ta NGG** (od 30-40 građana što potvrđuje prisustvo na održanim plenumima) kojoj jedan Organ uprave ili načelnik treba da polaže račune za sve ili daje dokumentaciju za koju nema zakonskog uporišta niti osnova da se ista ustupa pojedincima?; **Da li ste vi baš tzv. NGG (vas 30-40)** koji daju sebi za pravo tražiti nešto u ime svih građana u našoj Općini njih 13046 - popis 2013?; **Da li ste vi baš tzv. NGG** koja ima legalitet i legitimitet stanovnika Fojnice da se ponašate kao neka kontrolna ili revizorska grupa a sve zbog svojih ličnih interesa krijući se iza naših (naših i vaših) sugrađana itd., itd... **I da**, naravno uzmemo li u obzir činjenicu daje u Fojnici registrovano biračko tijelo od 10392 birača (lokalni izbori 2012) imalo priliku prije nešto više od godinu dana potpuno demokratski birati sebi predstavnike **onda se s pravom pitamo ko ste Vi ???** Dodamo li još tome i podatke o izlasku naših birača na izbore (oko 7500), a od tog broja je lično dalo glas za aktuelnog načelnika (Salkana Merdžanića) **njih preko 3500 i to po treći put mu ukazali povjerenje, onda s razlogom Vas pitamo ko Vama daje za pravo da iste zastupate i u njihovo ime tragate za "pravom i pravdom"**.

Iz vaših zahtjeva upućenih na adresu općine i općinskog načelnika kako prvi, tako drugi i treći put jasno je koji Vam je konačan cilj... Naime zahtjevi koje ste pobrojali uveliko izlaze iz okvira onoga što bi trebali biti stvarni zahtjevi običnih građana. Zato, ovim putem vam želimo sugerisati da u najmanju ruku trebate preformulisati svoje zahtjeve kako bi uopšte bili tema rasprave, a evo i zbog čega. **Zahtjevi tipa "dostava dokumentacije" su u isključivoj nadležnosti Pravosudnih Organa ove države (Sudovi i Tužilaštva) i samo oni imaju pravo tražiti iste na uvid, a nikako grupa ljudi bolje rečeno pojedinaca kao sto je to slučaj ovdje.** Napominjemo da je u proteklih nekoliko godina u više navrata tražena i dostavljena dokumentacija nadležnim pravosudnim organima na pregled a sve po anonimnim prijavama naših sugrađana te je ista uredno vraćena zbog nepostojanja osnova sumnje za počinjena navedena djela.

Dakle, vaši zahtjevi nisu postavljeni tako da ukoliko bi mi, općinska vlast, ispunila iste da bi doprinijeli "boljoj budućnosti Fojnice" - što je, ako se ne varamo bio prvenstveni cilj protesta, plenuma... Naprotiv ovi zahtjevi kao da dolaze od strane revizorskih tijela, **grupa od deset ljudi i svega tridesetak pristalica**, dala je sebi za pravo da istražuje jedan organ uprave u ime građana Fojnice. Najblaže rečeno čudno i zabrinjavajuće.

U prvom redu, sagledavajući ove zahtjeve mogu se jasno prepoznati vlastiti interesi i ciljevi pojedinaca koji su aktivni članovi NGG-a. Žalosan je da pod okriljem naroda Fojnice pojedinci žele ostvariti svoje interese, a na štetu drugih tako zanemarujući mišljenje većine onih koji su upravo dali svoje povjerenje aktuelnoj vlasti prije nešto više od godinu dana.

S druge strane, zanima nas šta građani dobijaju kada ispunimo ove zahtjeve, hoće li im biti bolje??? Da li građanima Fojnice znači nešto u poboljšanju uslova života ako vama dostavimo ovu silnu dokumentaciju od koje je dobar dio pod zakonskom zaštitom te istu iz tih razloga nije moguće ni dostaviti? Zar pored toliko problema s kojima se svakodnevno susreću naši sugrađani žele da se bave i ovakvim stvarima? Postavljamo pitanje kome je potrebno sve to i **naravno koja je svrha....Zašto ???**

Zbog svega navedenog, teško se oteti utisku da ovo nisu zahtjevi pojedinaca koji i na ovaj način žele pokušati naštetiti trenutnoj vlasti općine Fojnica. Prema tome, cijenjeni sugrađani, pogledajte zahtjeve građana u drugim bh. gradovima koji su realni i koji imaju za cilj bolje uslove života za svakog čovjeka **a ne neke sumnjive ciljeve pojedinaca čijim ostvarenjem običan svijet neće dobiti ništa.**

I na kraju, vaši zahtjevi su neutemeljeni i mi nismo u mogućnosti da ih realizujemo jer oni nisu u skladu sa radom jednog organa uprave, ovakva dokumentacija je dostupna onim organima/tijelima koji su zakonski zaduženi za to. Ukoliko bismo krenuli pravcem koji Vi namećete svakodnevnim svojim zahtjevima i insinacijama koje piše i zahtjeva grupa od desetak predstavnika Plenuma a potpuno neutemeljeno i neopravdano, bojim se da bijednu ozbiljnu instituciju kao što je Organ uprave pretvorili u običan cirkus ili bolje rečeno pijacu na kojoj se ne zna ko šta radi ili zašto je neko uopće tu.

Nadamo se da ćete dobronamjerno shvatiti ovaj dopis, sagledati stvari i spoznati da ste "krenuli pogrešnim putem" te nakon toga sročiti realne zahtjeve i uputiti ih općinskoj vlasti, u protivnom Vaše zahtjeve smatrat ćemo provokacijom i ličnim atakom na Načelnika, kao nosioca izvršne vlasti.

Molimo vas, da ubuduće ne budete ultimativni u svojim zahtjevima kao do sada. Naime na sjednici OV ste ultimativno tražili ispunjenje prvobitnih zahtjeva...u ovom dopisu tražite da vam se dostavi tražena dokumentacija ponovo ultimativno u roku od četiri dana, što ni tehnički nije moguće. Morate biti realniji i fleksibilniji ukoliko zaista želite da probleme riješavamo dijalogom odnosno da date svoj doprinos za bolje sutra .

P.S. Koje uistinu osoba za buduće kontakte odnosno koje ovlašten da koordinira sa Organom uprave, ako već sada znamo da ste Vi formalna grupa koja je mijenjala svoje predstavnike nekoliko puta (Klisura Arnes bio pa nije, Tihomir Stanić isto tako, Elmira Pamić također više nije, Ilija Oroz, Ramo Meša ????) ili Vi mlada damo Bošnjak, Šako...?

U nadi da ćete dobronamjerno shvatiti ovaj dopis srdačno vas pozdravljamo.

SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU OPĆINE FOJNICA

Putovanje u svetu zemlju

■ Vijeko OROZ

Moja posebna želja u zadnjih par godina bila je otići na putovanje u Izrael, a ove godine mi se pružila prilika da je ostvarim. Iskustva koja sam doživio na putovanju su bila nezaboravna te sam odlučio da najzanimljivije dojmove podijelim s čitateljima *Fojničke škrinje*. Putovanje sam isplanirao s prijateljima od kojih jedan već duže vrijeme volontira u Jeruzalemu i za njega se može reći da tamo poznaje gotovo svaki kamenčić tako da nismo trebali vodiča, a vidjeli smo gotovo cijeli Izrael.

Tel Aviv

Na putovanje smo krenuli iz zračne luke u Beču te smo izravnim letom stigli u zračnu luku u Tel Avivu. Tel Aviv je glavni grad Izraela, tako ga barem vidi cijeli svijet, međutim većina stanovništva Izraela smatra da je Jeruzalem njihov glavni grad. Moj prvi utisak je bio da je Tel Aviv posebno neobičan i živopisan grad, međutim, tu se nismo dugo zadržali nego smo krenuli prema Jeruzalemu koji je od Tel Aviva udaljen malo više od sat vremena vožnje.

Jeruzalem

U Jeruzalemu smo se smjestili u jednom hotelu gdje su nas dočekali veoma

ljubazni ljudi. Odmah sutra ujutro nakon dolaska smo nestrpljivo krenuli u obilazak grada. Prvo mjesto koje smo posjetili bio je Zid plača, najsvetije mjesto za židove. Do zida smo došli nakon što smo prošli detaljne sigurnosne provjere, na koje smo kasnije nailazili na ulazima gotovo svakog mjesta koje smo posjetili. Nakon toga je bio red da se ispoštuje židovska tradicija te da na glavu stavimo male okrugle kapice zvane kipe. Ispred zida su bili židovi koji su se molili na za nas sasvim neobičan način okrenuti prema zidu, a za to je mjesto još specifično da židovi i ostali turisti u pukotine zida ubacuju papiriće sa svojim molitvama.

Jeruzalem je grad kojeg svetim mjestom smatraju židovi, muslimani, katolici i pravoslavci. Za svaku od tih vjerskih zajednica on predstavlja kolijevku nastanka njihove vjere, a na sve strane se mogu vidjeti crkve, džamije i sinagoge. Tu se nalazi mnogo svetih mjesta povezanih sa starozavjetnim događajima, koja posebno štiju židovi, ali i kršćani, zatim mjesta koja su povezana sa Isusovim životom koja posebno posjećuju kršćani, te mjesta koja se vezuju za početke nastanka islama kao što je Omarova džamija za koju se smatra da se nalazi na mjestu gdje se dogodilo Muhamedovo uznesenje na nebo. U blizini je Kupola na stijeni i Al Aksa za koju sve tri

religije smatraju da je na istom mjestu njihov praotac Abraham (Ibrahim) trebao žrtvovati svog sina Izaka (Išmaila).

Što se tiče urbane uređenosti Jeruzalema se sastoji od starog i novog dijela grada. Novi dio Jeruzalema je moderan, s moderno uređenim diskotekama, shopping centrima i drugim nanovo izgrađenim građevinama. U starom gradu se nalazi mnogo uskih uličica, popločen je kamenjem, s mnogo zidina, kuće su nalik na tvrđave, prepun je dućana. Tu se nalazi mnogo starih gradskih tržnica kojim se šire raznorazni mirisi domaćih čajeva i različitih začina koji dolaze sa svih strana ulice. Tu se prodaje i mnogo različitog

voća i povrća, a Izrael je inače zemlja koja je poznata po izvozu povrća koje se najviše uzgaja u dolini rijeke Jordan. Što se tiče Izraelske kuhinje ona se također temelji na jelima od domaćeg voća i povrća, 95 % namirnica koje se koriste u kuhinji su iz njihovih vlastitih domaćih resursa. Tako se njihova slavna "meza" sastoji od oko petnaestak različitih vrsta povrća, a umjesto kruha jede se veoma tanko tijesto, nešto poput meksičkih tortilja, u kojem se nalaze različiti začini kao što je metvica, peršin, češnjak.

U Izraelu se mnogi, posebno konzervativni i ortodokсни židovi u svakodnevnom životu strogo pridržavaju vjerskih

pravila koja se odnose i na hranu koja mora biti košer. Košer hrana je hrana koju dopušta Tora i koja je pripremljena u skladu sa židovskim vjerskim zakonom koji propisuje što se može, kada, kako i na koji način spremati, kuhati i u kojim kombinacijama jesti.

Naš obilazak grada Jeruzalema je nastavljen odlaskom na Maslinsku goru na koju je prema biblijskim opisima Isus rado dolazio i tamo provodio vrijeme sa svoji učenicima. U podnožju Maslinske gore se nalazi Getsemanski vrt gdje se nalazi mnogo starog drveća maslina i prema Bibliji tu je mjesto na kojem je Juda izdao Isusa, mjesto na kojem poči-

Tel Aviv

Betlehem, bazilika Isusovog rođenja

nju događaji Isusove muke. Pored Maslinske gore je židovsko groblje za koje židovi vjeruju da kada se napuni nastupa Sudnji dan. Mi smo donijeli zaključak da Sudnji dan neće biti još dugo jer je na tome groblju ostalo još dosta praznog prostora.

U blizini se nalazi i crkva Marijina uznesenja gdje se nalazi Marijin grob u podnožju, do kojeg se dolazi silaskom niz brojne stepenice.

Zatim smo otišli do bazilike Isusovog groba gdje se prema vjerovanju nalazi mjesto Isusovog raspeća - Golgota i mjesto na kojem je Isusov grob. Tu se kod posjetioca bude veoma jake emocije i mnogi plaćući grle i ljube Isusov grob. Bazilika je zajednička pravoslavcima i katolicima.

Betlehem

Nakon obilaska Jeruzalema naša sljedeća destinacija je bio Betlehem. Betlehem se nalazi desetak kilometara južno od Jeruzalema, a najvažnija vjerska građevina je bazilika Isusovog rođenja koja je izgrađena nad špiljom u kojoj je prema predaji rođen Isus Krist. U tu se baziliku ulazi kroz veoma malena simbolična vrata visine oko jedan metar. Unutar te crkve se nalaze tri crkve sa svojim oltarom: pravoslavna, katolička i armenijska. U blizini se nalazi Pastirsko polje gdje se pastirima ukazao anđeo koji im je pokazao zvijezdu repaticu koja će ih voditi prema pećini u kojoj je rođen Isus.

Na mene je Betlehem ostavio poseban dojam svojom ljepotom i zračenjem svetosti. Smješten je na prekrasnom ob-

ronku na kojem se nalazi mnogo kamenih kuća, crkava, samostana, a poznat je i kao grad svjetlosti. Od vjerskih građevina tu su još poznate crkva sv. Katarine, Mliječna špilja, Rahelin grob na koji dolaze židovski, kršćanski i muslimanski hodočasnici.

Nazaret

Nazaret je najveći grad u Izraelu i to je grad koji je dosta vezan uz život Blažene Djevice Marije, budući da je ona rođena i odrasla u tome gradu. Na temeljima njezine rodne kuće su izgrađene dvije crkve. U Nazaretu se nalazi bazilika Navještenja u koju dolazi mnoštvo hodočasnika, a sam joj naziv kaže da je to mjesto gdje je anđeo navijestio Mariji da će roditi Isusa. U unutrašnjosti bazilike se nalaze umjetnički prikazi Bogorodice i djeteta Isusa iz mnogih zemalja, a među njima je i slika iz Bosne i Hercegovine. To je i mjesto Isusovog djetinjstva, mjesto gdje se nalazila kuća njegovog zemaljskog oca sv. Josipa i njihova radionica.

U Nazaretu se danas nalazi mnogo tržnica, a pojedine kuće još izgledaju kao da su iz Isusovog vremena.

Haifa

Haifa je treći po veličini grad u Izraelu. To je grad koji je posebno lijep i turistički atraktivan, veoma uređen, a tu se nalazi jedan od najljepših svjetskih visećih vrtova koji se pružaju niz obronke planine Karmel s prelijepom vegetacijom, cvijećem i palmama.

Vrijeme koje smo proveli u Izraelu je veoma brzo prošlo, a mi smo se vratili kući prepuni dojmova. Po povratku smo ponovno naišli na detaljne sigurnosne provjere, a već smo se bili navikli i na to da se na sve strane nalaze vojnici koji naoružani hodaju gradom.

Bistrica

■ Piše Tomislav BOŠNJAK
travnja 2014. godine

Bistrica. Lijepa riječ koja isključuje svaku dvosmislenost njenoga značenja, i što je više ponavljamo u mašti kao da se pojačava žubor besprije-korno bistre vode kojoj je život udahnut gore ispod Vran kamena i Radovana. Osnajena pritokom od Otigoških i Gvoždanskih stanova, te manjim usputnim izvorima, žurno migoljeći kroz uski kanjon u Bakoviće dolazi kao prava rječica i ulijeva se u Gvoždanku. O njenim ljepotama moglo bi se naširoko pisati, no ovoga puta govorimo o istoimenom selu koje je stoljećima skladno s rječicom živjelo. Poput prstom ispisanih riječi na površini bistričke vode u zadnjem je ratu nestalo sela, i simbioza je prekinuta, bojim se reći – trajno. Imajući to u vidu slika Bistrice od prije pola stoljeća, u njeno "zlatno doba", koju su mi dočaravali sugovornici Janjko i Ruža Barešić, Žarko i Nada Kapetanović, Ljubica Miličević r. Kapetanović, Drago Marković i Nikica Markija dobiva na vrijednosti kao trajni spomen. Svi su oni poniknuli u Bistrici, i na određen način zadržali dio nje u sebi, kao i mnogi drugi raseljeni diljem svijeta.

Bistrica se nalazi na kilometar i pol jugozapadno od Bakovića i mnogo je starije naselje od Bakovića koji su kao naselje nastali u vrijeme otvaranja rudnika zlata koncem 19. stoljeća. Iako relativno blizu glavne prometnice Bistrica je do unatrag pola stoljeća bila dosta izolirana; put je bio loš, *usponit*, samo za jaku zapregu i *samaricu*. Pješaci su koristili staze, prečice. Sadašnji put trasiran je 1969., a probilo ga je "Šumarstvo" kada je eks-

ploatiralo šumu ispod planine, od Gorovijeta, Visa, Radavske kose, Gareža...

U vrijeme dolaska Austrougarske (1878.) u Fojnici i njezinoj okolini bilo je 19 majdana željezne rude i 58 *vignjeva*. Pod Bistricom je bio majdan hadžije Ibrahim Rezakovića. Vezano za rudnike, bile su *duhaonice*, *samokovi* i *vignjevi*. *Vignjevi* su najviše izrađivali dugačke čavle za nove željeznice, a izrađivali su se u Gvožđanima (Gojevićima), Bistrici, i još nekim mjestima. Stariji ljudi pamte kuću od *dizme* nasred sela na kojoj je bilo bezbroj rupa različitih veličina, kao dokaz da je tu bila kovačnica, i da su se napravljeni svrdlovi isprobavali na licu mjesta.

Dolaskom Austrougarske u Bosnu počela je stizati i industrijska roba iz Monarhije, i to je bio početak kraja za domaću proizvodnju koja se nije mogla

nositi s neravnopravnom konkurencijom. Došlo je do propadanja majdandžija i kovača što je opet dovelo do velike nezaposlenosti i oskudice svake vrste. Počela se širiti tuberkuloza, umiralo je mnogo naroda.

Bistričani su u prvoj polovici 20. stoljeća živjeli samo od zemljoradnje i stočarstva. Tko je imao zemlju bio je bogat, tko nije – siromah. Kako su se stvarale obradive površine? Jednostavno, u šumi se oko panjeva uskopa, posije heljda, a onda se pomalo vade panjevi, pali, krči... Krčevine su se protezale skroz gore do Fratarskih staja, a na zadnjoj je Ilija Remić imao kuću.

Svaka kuća držala je mnogo stoke; goveda, konja, ovaca, svinja, koza... U kasno proljeće, oko Duhova, stoka se izgonila na Zec planinu, a silazila oko Velike Go-

Kapetanovići (Begovi) se i danas bave ovčarstvom

Žarko Kapetanović, Kruno Kapetanović, Nikica Markija i Anto Remić sade voće

spojine. Bistričani su stoku gonili u Gvoždanske stanove gdje je, osim njihove, pasla još stoka iz Lužina, Gvoždana, Bakovića, Božića i Ponjušine. Pronašao sam podatak iz 1931. godine kada je u Gvoždanskim stanovima bilo oko 1500 ovaca i koza, 250 goveda i 100-tinjak konja. Sve to čuvali su čobani smješteni u 18 koliba (15 katoličkih i 3 muslimanske). Slično je bilo i u ostalim stanovima. Sliku Bistrice trebalo je vidjeti i doživjeti u jesen kad se podigne ljetina, a stoka stjera s planine i pomiješana pusti po njivama.

Zemlja se gnojila, sve je uspijevalo. Sijalo se žito (raž, zob, ječam, kukuruz), krumpir, grah, tikva, konoplja... Vršidba žita kod jednog domaćina znala je biti 12 dana. Na nekim *gumnima* vršile su po 2-3 kuće. Brojnost stanovništva i velika potrošnja brašna nametali su potrebu za mlinovima pa je skoro svaki domaćin ispod sela na rječici imao svoj mlin. Počevši od pilane u Bakovićima, od Durića mlinova (kasnije jedan kupio Jerko Miličević) do Bara gdje je bio zadnji mlin Marijana Babana zvani Lete nalazilo se još desetak mlinova.

Sve se kosilo, svaki ćošak zemlje. Za ovce i koze kresale su se *rašćine*. Bila je velika potreba za stočnom ishranom pa su ljudi jedni drugima davali ovcu kako bi skresali hrast za *rašćinu*. U nedostatku hrastovine kresali su se grab, breza i trešnja. Kozama su se zimi sjekle i donosile jelove grane. "Crna zima" bi sve pojela. Svinjama se kuhala žara, papra, pa čak i ljeskov list. Moralo se ići podalje i donositi na leđima.

Bistrica je bila izuzetno bogata voćem o čemu i danas svjedoče stare bašče. U jesen se selom širio miris sušenog voća iz šafana od kojeg se zimi pravio *ošaf* (kompot). Hrana se spravljala od onoga što se sijalo i sadilo; jeo se krumpir, grah, kuku ruza, pura, mlijeko, sir. Zimi se, pak, zakolje pokoja ovca ili koza, osuši meso, a za

ostale namirnice novac se namicao prodajom stoke. Gonilo se u Visoko na pijacu, pješice. U gore navedenome sadržan je odgovor na pitanje od čega je živjela tolika čeljad. Bistričani su dosta živjeli i od lova. Nije bilo lovaca s puškom, ali su ljudi bili vješti u postavljanju zamki. Kažu kako je onaj koji bi ulovio kunu-zlaticu za nju mogao dobiti novaca u vrijednosti para volova! U tim vremenima bilo je mnogo vukova pa se stoka nikada nije smjela pustiti iznad sela bez dva čobanina iako su imali i dobre pse, tornjake.

Velika prostranstva pod njivama bila su dovoljna tek za usjeve od kojih su se hranili ljudi, dok se stoka gonila u šumu. Koristio se svaki pedalj zemlje i šume. S druge strane rječice Bistrice nalazi se krševiti, nepristupačni, teren zvani Klisje. Osim velike strmine, obrasle kombinacijom bukove i jelove šume, u nepravilnom nizu posložene su kamene litice čineći predio nepristupačnim za ljude, izazovan i za divlje životinje. Pa ipak, i na takvom su terenu koze obrstile sve što su mogle dohvatiti, sve dok im Tito nije presudio svojom poslijeratnom naredbom o ukidanju.

Najveću stijenu u Klisju Bistričani od davnina nazivaju "Vila". Prenosi se legenda kako je neka djevojka nedjeljom radila i okamenila se, postala je kamena vila. Mogući susret s vilom raspirivao je maštu čobana, mnogi su je pokušali vidjeti izbliza, ali bi ih svaki pokušaj penjanja uz nepristupačnu visoku stijenu vraćao u realnost. Kamena sedra u obliku ženske figure najbolje se vidi iz sela.

Pored stijene Vile prolazi uska staza za Dugo Brdo, dovoljna tek za nositi mješinu na leđima. Najviša kota Klisja je Mala ploča s koje se selo vidi kao na dlanu. Odatle započinje Dugo Brdo.

Idući uzvodno na Klisje se nastavlja nešto pristupačniji šumski predio pod nazivom Tamnica. Ime joj govori kako je

to nekada bila prava prašuma. Janjko Barešić mi je pričao kako se u njoj nalazi pećina u koju su krili žito od partizana u Drugom svjetskom ratu. U Tamnici je pasla krupna stoka, a kada bi zalutala koza ili ovca često bi se uhvatila u zapeta gvožđa (zamku) za divljač. Dok se 80-ih godina nisu probili šumski putovi gusta jelovina i stroga Tamnice bili su "raj" i za sve divlje životinje.

Mnoga djeca, osobito ženska, nisu išla u školu. Ostala su neuka, jer je roditeljima bilo važnije da čuvaju stoku i rade na njivi već da "beskorisno" sjede u đaćkim klupama. Radilo se od najmlađe dobi, sve po uzrastima, od 3-4 godine pa do starosti. Muška djeca su zarana počinjala raditi u šumi, zajedno s očevima.

Sve poslove u šumi vodilo je poduzeće "Inač", osnovano nakon Drugog svjetskog rata, koje je držalo Garež i Dugo Brdo. Šuma se sjekla, a drva išla u razne namjene; *tehnik* (šel) je išla za pilane, u Garežima su se sjekli i tesali *šljeveri* za željezničke pragove, kadio se drveni ugljen u žegama i na konjima donosio do Jerkana Miličevića kuće u Bakovićima, a odatle transportirao dalje, iskorištavalo se ogrjevno drvo itd. U Urlenikama (Trošnjik) je bila pilana Šabanovića gdje se rezala građa, a manju pilanu imao je i Anto Bučo na sastavu Otigoških i Gvoždanskih stanova. Dasku je prorezivao i *rižom* slao u Bakovićima. Drva su se sjekla skroz pod planinom, ispod Lastve, suhim *rižama* plavila iz sporednih ogranaka do glavne, vodene, koja je išla od Javora (ispod Gvoždanskih stanova) do Bakovića. Na dalekom putovanju metarskih cjepanica i oblica poneko bi drvo zapelo pa su trasu riže obilazili zvani "poštari", uglavnom mlađi ljudi kojima je zadaća bila otklanjati zastoje.

Za rad u šumi veoma je bio važan alat za rad. Kovači su imali pune ruke posla. Kovali su klanfe (čuflinge), potkovice za konje, vagire, sjekire, capine... Kovač na glasu bio je tada Vešara iz Fojnice, kasnije ga je naslijedio njegov učenik Marko Grubešić zvani Sunara iz Šćitova. Potreba za kovačima bila je velika pa su bili i na samim šumskim radilištima.

"Premda se stanovalo po barakama bez poda, a posao bio težak i naporan, uvijek je među šumskim radnicima vladalo veselo raspoloženje, međusobna zafrkancija i smijeh", prisjeća se Drago Marković koji je, može se reći, život proveo radeći u šumi. Prve motorne pile na radilištu podijelio je 1962. godine tadašnji magacioner Žarko Kapetanović. Nakon obvezne obuke s njima su radili mlađi i spretniji momci i ljudi. Poduzeće "Inač" je kasnije doživljavalo transfor-

Stara i nova kuća Janjka Kapetanovića

macije i mijenjalo nazive u "Jahorinu" i "Vranicu", ali ono što je bilo najvažnije ljudi su radili, dobro zarađivali i uzdržavali svoje obitelji. Radile su i kavane.

Riječ-dvije o starim kućama kojih više nema (osim ove na slici). Bile su jednostavne, s najviše 2-3 prostorije, s podrumom na polovici, građene u kombinaciji kamena, zemlje i drveta. Tesana građa se urezivala i slagala na čoškovima zatim zakivala dugačkim čavlima, kovanim upravo u bistričkim kovačnicama, dajući joj na taj način čvrstoću i stabilnost. To potvrđuju i stari ljudi koji su ih rušili; sva se kuća ljuljala, ali dok se ne izvadi svaki čavao nije se dala srušiti.

Za noćnu rasvjetu koristila se lula i lampa petrolejka. Električna energija u selo je dovedena preko hrastovih bandera, oko 1965. godine. Trasu za bandere "projektirao" je Mato Kapetanović, a po kućama razvodio Jozo Šušnjara.

Spavalo se na slamaricama prostrtim po podu, oivičenom *pungradom*, a u jastuke i posteljinu trpala se kukuruzna *okomuška*. Do poslije Drugog svjetskog rata bilo je mnogo ušiju i stjenica koje su

aktivno počinjale djelovati u mraku, kad se ugasi lampa. Ljudi su svašta izmišljali i dovijali se kako bi se obranili od ove napasti pa su oko sebe u krug redali listove gaveza na čije su se dlačice lijepile stjenice.

Ognjište je bilo središnje mjesto u kući oko kojeg su se vrtjele *maje*; na njemu se kuhalo i peklo. Za vrijeme velikih hladnoća broj "ukućana" se znao povećati jer su domaćini unosili malu telad i janjad kako se ne bi smrznula.

Nekada su stanovnici cijele Bistrice po pitku vodu morali ići u donji dio sela, u Nikoliće gdje je bio izvor. Kaptažu za prvi vodovod uradio je Frano Bošnjak zvani Dugi u Mrkeljevini, odakle je preko njiva metalnim cijevima dovedena na česmu u središtu sela gdje je napravljeno i korito za pojenje stoke. Vremenom je svatko sebi, ili par kućanstava skupa, dovodio vodu s izvorišta u Garežima.

Za druge potrebe na vodu se išlo u Bare, na skoro kilometar udaljenu rječicu Bisticu. Na tom mjestu bila je velika čistina, a voda imala mirniji tok pa je skoro svaka kuća imala svoje *močilo* (mali bu-

nar) u kojem se natapala konoplja u snopićima. Nakon kiseljenja konoplja se na mjesecini razabirala i pripremala za daljnju obradu; sušenje, trvenje u *trlicama*, nabijanje u drvenim stupama, odvajanje *pozdera*, zatim grebenanje, vlačanje, i na koncu pređenje osnove. Bio je dug i mukotrpan postupak kako bi se od biljke dobila pređa kojom su se na *stanu* (razboju) tkale košulje i donje rublje. Oni koji su to radili i danas se sjećaju sijela, vlačilja i stupanja. Osim korisnoga rada bila je to prilika da se momci i cure međusobno "zagledaju" i upoznaju. U Bisticu su na sijela dolazili momci iz Lužina, Božića, Gvoždana, Tješila, Citonje...

Obilazeći naša sela došao sam do zanimljive spoznaje kako je u svakom od njih bilo ljudi koji su, s manje ili više uspjeha, svirali neki muzički instrument, uglavnom žičani. Samouki svirači koristili su svaku prigodu kako bi iskazivali svoje muzičko umijeće što je razigrana mladost dočekivala s oduševljenjem i hvatala se u kolo. Za poklade se masovno išlo u Bakoviće, na tradicionalnu igranku. Stara garda svirača iz Bistrice bili su Pero zvani Čurko i brat mu Jozo Kapetanović, Pero i Niko Markija zvani Pizan, Niko, Luka i Marijan zvani Marjančik Kapetanović, Pero Okić i Marijan Josipović zvani Senjo.

Po izvještaju biskupa Delivića 1737. godine u Bistrici je živjelo šest katoličkih obitelji sa 40 članova. U svakom narednom popisu vidljiv je porast broja stanovnika; po popisu fra Marijana Bogdanovića, objavljenog 1771. godine, u osam obitelji bilo je 56 osoba, po shematizmu provincije Bosne Srebrene za 1856. godinu u 50 obitelji živjelo je 213 članova, 1885. godine 240 članova, 1932. – 169, a po zadnjem službenom popisu, 1991. godine u Bistrici je bilo 155 žitelja. Svi su bili Hrvati, osim troje koji su se izjašnjavali kao Jugoslaveni.

Momci i cure iz Bistrice 60-tih godina

Rodovi koji su živjeli u Bistrici, na koje postoje pisani spomeni u groblju su: Markovići, Kapetanovići, Nikolići, Barešići, Martinovići, Remići, Josipovići, Markije, Đalte, Glavočevići, Okići, Šušnjare, Babani, Miličevići i Orići. Neki od njih, kao što su Đalte, Orići, Nikolići (Vjetrovići) i Josipovići (Senje), davno su izumrli u fojničkoj općini.

U Donjoj Bistrici, bliže Bakovićima, bile su dvije kuće Šušnjara i jedna Okića.

Čvrsta vjera u Boga i molitva sačuvala je naše pretke da ne potonu u valovima beznađa kojima su bili izloženi tijekom višestoljetne turske vladavine. Jutarnjom molitvom je započinjao svaki njihov dan, molitvom je i završavao. Kako su bistrička djeca odrastala u katoličkom okruženju do svoje mladosti nisu ni znala za drugi pozdrav osim onoga: "Hvaljen Isus"! U crkvu se išlo stazom preko Krajnjih njiva, Stražbenice i Vrisinja, silazilo u Trošnjik, a odatle nastavljalo pješačenje do fojničke crkve. Kad je nakon Drugog svjetskog rata sagrađena crkva u Lužinama bilo im je bliže na nedjeljnu sv. misu. Bogu se molilo kolektivno i u selu. Praksaturator Jozo Barešić bio je neumoran u molitvi; pred okupljenim mještanima ispod velikog oraha na lokalitetu zvanom Šćup najprije bi izgovorio krunicu i "Gospin pozdrav", a tek su onda djeca mogla u igru. Još i danas je ogromni "Deževičkića orah" na životu, i rađa. Inače, Barešići su u Bistrici nastali od pretka koji je došao na *ženevinu* iz Deževica pa su ih nazivali "Dreževičkići" i "Gotovci".

Iako je Bistrica danas praktički bez stanovnika vodi se briga o izgledu groblja. Širom akcijom, kojom su obuhvaćeni i oni koji se nalaze u inozemstvu, 2009. godine pokrenuta je i uspješno realizirana akcija na ograđivanju groblja i izgradnji nove kapelice. Gradnju kapelice financirao je Jozo Baban Leta. Svi članovi imaju članske iskaznice i dužni su plaćati godišnju svotu za održavanje groblja.

Osamdesetih godina prošloga stoljeća Bistrica je dobila zvonik sa zvonom što je do danas ostalo njenim simbolom. Začudo, i u ratu je ostao netaknut. Gradnju su financirali Ivka Miličević Okanova, udata u Njemačkoj, i njezin brat Marijan. Postavljeno na dugačkim željeznim cijevima na periferiji sela, prema groblju, zvonu osim što je pozivalo mještane na jutarnju, podnevnu i večernju molitvu zvonilo je i prilikom sahrane pokojnika. Jedan svećenik je govorio neka uže potegne tko god naiđe jer moliti Boga treba uvijek, a ne samo triput na dan.

Kao što je ranije spomenuto početkom devedesetih u Bistrici je živjelo preko 150 duša u 39 kuća. U selu je radila prodavaonica mješovite robe koju je držao Marijan Miličević Okanov sa suprugom. Istina, već tada su pojedini mlađi ljudi počeli kupovati lokacije i graditi kuće u Bakovićima, bliže cesti, ali rat 1993. godine između Hrvata i Bošnjaka-muslimana ne samo da je ubrzao proces iseljavanja već je trajno promijenio sliku Bistrice. Brojčano nadmoćnije snage Armije BiH potisnule su bojnike HVO-a na drugu stranu Gvoždanske doline gdje su se ukopali i uspostavili crtu obrane. Nebranjena Bistrica je do temelja spaljena,

a dvojica momaka su izgubila živote (Vlado Marković i Žarko Šušnjara). Mnogi Bistričani zapamtili su Drugi svjetski rat iz kojeg se nije vratilo 13 njihovih sumještana, ali paljevinu cijelog sela nisu mogli zamisliti niti u najcrnijim mislima.

Nakon svakoga rata dođe mir i obnova uništenoga, ali nakon ovoga izostala je obnova na temeljima spaljenoga i porušenoga. Dio predratnih stanovnika je već u prognanstvu donio odluku o svojoj budućnosti; jedni su odselili u Hrvatsku i dalje, drugi pak dobiveni materijal za obnovu ugradili su u Bakovićima, pa se skoro nitko nije imao vratiti u Bistricu. Do danas su se zadržali samo Anto Remić s četvero djece i Kapetanovići Begovi koji se tradicionalno bave ovčarstvom. Njihovim stadima potrebna su prostranstva za ispašu pa su jedino iz tog razloga ostali zadnji stanovnici, mada su i oni sagradili kuće u Pilani, naselju u Bakovićima koje danas predstavlja novu Bistricu.

Od 5-6 useljivih kuća u cijeloj Bistrici svojom raskoši ističe se fasada kuće Janjka Kapetanovića, a uskoro će i Marka Barešića na kojoj upravo rade majstori. Njihovu želju obnove djedovine, iskazanu djelom, treba cijeniti i vjerovati kako će njihov primjer potaknuti i druge koji su u mogućnosti da to isto učine.

Zadnjih godina glasno se govorilo o asfaltiranju dionice puta za vikend naselje na planini, upravo do Bistrice, što bi zasigurno dalo dodatni impuls oživljavanju sela, ali sagledavajući opće stanje u državi malo je vjerojatno da će do toga doći. I pored toga iluzorno bi bilo očekivati nekakav ozbiljniji povratak onih koji su se situirali na novim adresama i uživaju blagodati suvremenoga života pa pogled u budućnost Bistrice nije nimalo ohrabrujući. Povremeni dolasci pojedina, nakalemljena vočka, pokošena ili uzorana njiva među tolikim zapuštenim tužna je realnost koja ne može dozvati dičnu prošlost.

Marko Barešić Čile

Remići, posljednji stanovnici Bistrice

Volio bih Fojnicu učiniti boljim mjestom za život

Predstavljamo vam mladog Fojničana koji je bez straha krenuo po znanje čak u Afriku. Ajdin Softić studira na Kairskom univerzitetu, na fakultetu ekonomskih nauka. Svoja iskustva dijeli sa čitateljstvom *Fojničke škrinje*, ali prije svega s mladim ljudima koji su pred dilemom odabira mjesta studiranja. Njima poručuje: "Šanse za uspjeh postoje, samo se mlad čovjek treba malo više osamostaliti i aktivirati, a ne ovisiti samo o roditeljima".

■ Razgovarala **Suzana LOVRIC**

■ **Za početak, zamolila bih te da nam se predstaviš. Odakle dolaziš, kako vidiš obitelj u kojoj si odrastao?**

□ Moje ime je Ajdin Softić, rođen sam 1990. godine u Fojnici. Odrastao sam u Prokosu, u jednoj prosječnoj bosanskoj porodici koju gledam kao jedno sigurno utočište, jer porodica je ta iz koje se crpi snaga, prije svega sreća, a i želja za uspjehom.

■ **Gdje si završio srednju školu? Kako je uopće došlo do tvog odabira fakulteta na tako neobičnoj točki meridijana?**

□ Završio sam SMŠ "Zijah Dizdarević" Fojnica. Budući da sam uvijek imao želju da studiram negdje vani, upoznam nešto novo, nove kulture, jezike i da se suočim sa novim izazovima, aplicirao sam za stipendiju u Egiptu.

■ **Nije lako otići tek tako od kuće, u drugi jezik. Koliko ti je vremena trebalo da se snađeš?**

□ Svaki početak je naravno težak, ali budući da u Egiptu nema mnogo ljudi s na-

šeg govornog područja morao sam da se družim sa studentima iz drugih zemalja tako da sam vrlo brzo naučio jezik. Osim toga, u Egiptu se i nije teško snaći jer kao turistička zemlja dosta koriste i engleski jezik i jako su ljubazni prema strancima.

■ **Kako se zove faks na kojem studiraš, ima li još Bosanaca na univerzitetu? S kim se družiš?**

□ Studiram na Kairskom univerzitetu (Cairo University), na fakultetu ekonomskih nauka, smjer menadžment i računovodstvo (Faculty of commerce with major in accounting). Predavanja i ispiti se isključivo održavaju na engleskom jeziku. Iako je konkurs dostupan svake godine u egipatskoj ambasadi u Sarajevu i kriteriji nisu rigorozni, trenutno samo tri naša studenta studiraju na ovom Univerzitetu. Budući da je Kairski univerzitet međunarodno priznat, ovdje studiraju studenti iz brojnih zemalja kao što su Indonezija, Rusija, Albanija, Južna Koreja, Nigerija... To znači da su moje društvo studenti raznih naroda i nacionalnosti.

■ **Obično se zemlje Sjeverne Afrike i Bliskog Istoka zamišljaju kao jako konzervativne. Mogu li se mladi u**

Egiptu zabaviti na sličan način kao kod nas, npr.?

□ Kao što već rekoh, Egipat je turistička zemlja tako da je jako otvoren i pogodan za sve vrste zabave. Kao primjer mogao bih navesti da je noćni život mnogo bolji nego kod nas, posebno u priobalnim gradovima, uz napomenu da cijene takvih stvari nisu pristupačne kao kod nas.

■ **Kako provodiš slobodno vrijeme i koliko ga uopće ima student u Kairu? Jesi li već upoznao i neke druge predjele u toj prekrasnoj zemlji?**

□ Budući da su predavanja obavezna i studenti trebaju da učestvuju u raznim projektima, slobodnog vremena se nađe tek poslije ispita, kada slijede pauze. To vrijeme obično iskoristim za putovanja, jer u Egiptu postoji posebno udruženje za strane studente pomoću kojeg se može putovati na poznate turističke destinacije po jako povoljnim cijenama. Tako sam do sada obišao brojne kulturno-historijske znamenitosti kojima Egipat obiluje, prvenstveno piramide, a zatim hram Karnak u Luksoru, gradu koji je najveći otvoreni muzej na svijetu, te poznati hram Abu Simbel koji se nalazi južno od Asvana, na granici sa Sudanom. Takođe sam posjetio i svjetski poznata egipatska ljetovališta: Hurgada, Aleksandrija, Sharm el-Sheikh...

■ **Koliko puta godišnje uspiješ doći u Fojnicu, šta ti najviše nedostaje?**

□ U Fojnici sam samo tokom ljeta, znači jednom godišnje, a najviše mi nedostaju

Asvan

Luksor

Central library

naši praznici, odnosno praznične atmosfere u Bosni jer u Egiptu većina tih praznika prođe skoro i nezapaženo.

■ **Ti i ja smo se upoznali kada si kao prevodilac doveo nekoliko Libijaca u moju ordinaciju. Znači li to da ne odmaráš ni kad dođeš kući? Kako je uopće moguće studirati u inozemstvu, jesu li stipendije dovoljne?**

□ Usprkos činjenici da je školarina potpuno plaćena od strane egipatskog ministarstva obrazovanja ipak u slobodno vrijeme moram da radim da bih platio troškove putovanja kući i nazad jer je avionska karta poprilično skupa. Tako slobodno vrijeme u Bosni obično provedem radeći.

■ **Imaš li namjeru vratiti se u Fojnicu i ponuditi neki način oporavka fojničke ekonomije?**

□ Kada govorimo o ekonomiji moram to gledati iz malo šire perspektive. Naime, ekonomska situacija u Bosni i Hercegovini je jako loša tako da je veoma teško da naša Fojnica, koja je jedan mali gradić, bude neka posebna iznimka. Ali ipak gledajući generalno stanje u našoj zemlji Fojnica i nije u tako lošoj poziciji, mada

uvijek može bolje. Planiram da se vratim i učinim sve što je moguće da bi Fojnica postala bolje mjesto za život, naravno ukoliko budem u poziciji za to.

■ **Šta bismo, po tvom mišljenju, mogli naučiti od Egipćana, što ti se posebno sviđa u njihovoj kulturi, a što bi bilo korisno inkorporirati u našu?**

□ Ono što se meni najviše sviđa kod Egipćana jeste strpljivost običnih ljudi i etničko jedinstvo, a najbolji primjer za to je revolucija koja se desila 2011. godine. Revoluciju navodim za primjer jer sam tada vidio kako egipatski kopti (pravoslavni kršćani) kojih u Egiptu ima oko 10 miliona, prave živi zid da bi zaštitili muslimane dok klanjaju, a isto tako i mlade muslimane i muslimanke kako prisustvuju sahrani svojih koptskih vršnjaka stradali u sukobima s policijom.

■ **Ima li nešto što bi ti Egipćane volio podučiti iz naše kulture? Koliko pričaš o Fojnici u Egiptu?**

□ Ono što bi oni mogli naučiti od nas jeste organizacija, čistoća i poštivanje dogovora. Moji poznanici i kolege na fakultetu me često pitaju za Bosnu tako da im pričam i pokazujem slike Fojnice. Za-

divljeni su našim planinama i inače zelenilom kojeg je u Egiptu teško naći.

■ **Jesu li tvoje kolege izrazile želju doći u Fojnicu? Šta misliš, ima li nešto interesantno za njih ovdje vidjeti, iskušati, naučiti?**

□ Već sam spomenuo da su zadivljeni zelenilom i planinama jer njima toga nedostaje. Mnogi od mojih prijatelja su putem interneta vidjeli brojne slike o Fojnici i reportaže o Bosni i Hercegovini. Znaju za Prokoško jezero i zapanjeni su prirodnim ljepotama našeg kraja. I naravno da bi željeli da dođu i posjete Fojnicu jer oni o takvim stvarima mogu samo da čitaju u časopisima i da gledaju preko TV-a.

■ **Hvala ti na razgovoru, želim ti puno uspjeha na studiju i da nam se vratiš pomoći od Fojnice načiniti ljepše mjesto za život.**

□ Nema na čemu, hvala vama za interesovanje i hvala što ste mi pružili priliku da ukratko podijelim svoju priču sa svojim sugrađanima. Za kraj bih htio samo da poručim mladim Fojničanima da ipak šanse za uspjeh postoje i da se trebaju malo više osamostaliti i aktivirati, a ne ovisiti samo o roditeljima. ■

Nekropola stećaka "Kiseljak" u Kiseljaku

Preko puta Osnovne škole "Kiseljak" u Kiseljaku (kod Partizanskog groblja), nalazi se velika srednjovjekovna nekropola stećaka, koja je evidentirana u stručnoj literaturi pod jednostavnim nazivom "Kiseljak". Nekropolom se tijekom XX. st. bavilo nekoliko arheologa i historičara materijalne kulture, koji su u svojim znanstvenim, terenskim izvještajima iznosili svoja zapažanja vezana za njene spomenike.

■ **Marjan DRMAČ**

U tom smislu se čini da je Vejsil Ćurčić prvi pisao o ovom groblju još 1944. godine, ukazujući na jedan ukrašeni stećak sa motivom nadžaka. U tomu ga je uspješno demantirao Đuro Basler s obrazloženjem kako su to oružje u naše krajeve donijeli tek Osmanlije, te da njegove prve prikaze susrećemo zapravo na nišanima. Pavao Anđelić je u svojim studijama prvi ukazivao na značaj ovog groblja. Svojevremeno je bilježio kako na tom lokalitetu ima lijepih primjeraka sarkofaga, sanduka i ploča, od kojih su dva stećka ornamentirana motivima djedovskog štapa i svastike.

Šefik Bešlagić je također, bez imalo sumnje, bio na ovom lokalitetu i u svojoj studiji "Stećci centralne Bosne" iznio rezultate tog terenskog eskursa. Bilježio je kako nekropola ima 99 stećaka, od čega šest u obliku sljemenjaka, 88 u obliku sanduka i pet u obliku ploča. Procijenio je da su spomenici uglavnom dobro obrađeni, ali djelomično oštećeni i u zemlju

utonuli. Orijentirani su po pravcu zapad – istok, osim 18 primjeraka koji leže sjever – jug. Inače su svrstani u nizove okomito na glavni pravac orijentacije. Bešlagić je, za razliku od Anđelića, uočio pet ornamentiranih stećaka, a osim već spomenuta dva motiva tu su predstave čaše, štita i kruga – sunca.

Bešlagić spomenuti motiv djedovskog štapa prepoznaje zapravo kao čekić. Samim tim razvija se i špekulacija oko toga da li je ispod nadgrobnika pokopano svešteno lice ili klesar stećaka. Historičarka umjetnosti Nada Miletić je ovu nekropolu datirala u kasni srednji vijek.

Dana 3. siječnja 2014. g. sam posjetio nekropolu u nakani da pokušam revalorizirati njeno opće stanje. Poriv za to se nametnuo iz razloga što na prvi pogled lokalitet u velikoj mjeri odaje drukčiji opći dojam od onog koji opisuje literatura. U rečenom poslu sam djelomično uspio, ali ne i potpuno jer mi terenski uvjeti nisu dozvoljavali precizan rad.

Naime, lokalitet je isuviše obrastao travom i trnjem, zbog čega je bila umanjena vidljivost spomenika i opća slika na terenu. Prema ponavljanim prebrojavanjima, utvrdio sam da se na nekropoli nalazi oko 70 stećaka, rađenih uglavnom od krečnjaka i konglomerata. Tu je odmah jasno da na lokalitetu nedostaje oko 30% nadgrobnika, jer je literatura svojevremeno bilježila podatak da se na lokalitetu nalazi oko 100 primjeraka. Očito je jedan dio stećaka uništen zbog okolne infrastrukture i puta koji je probijen direktno kroz samu nekropolu. Veći dio spomenika je utonuo u zemlju, pa se neki vide samo djelomično.

Nekropola je jedna od najvećih na području srednjovjekovne župe Lepe-nice, a čini mi se i najveća u današnjoj općini Kiseljak. Generalni dojam je da je nekropola u cijelosti zapuštena, tako da je evidentna nebriga i nemaran odnos nadležnih organa spram ovog lokaliteta koji se manje – više nalazi u centru grada. Potrebna je detaljna revalorizacija, revitalizacija i zaštita nekropole, posebno zbog onih ornamentiranih primjeraka od kojih su danas ostala tri od nekadašnjih pet. To su oni sa motivom izvjesnog djedovskog štapa, štita i kruga – sunca. Čini mi se da druga dva ornamentirana nadgrobnika više uopće nisu na lokalitetu. ■

TUŽNO SJEĆANJE

ANKICA LOVRIĆ
rođ. BRADARA

17.04.2013. - 17.04.2014.

U srcu našem ista je rana,
godinu dana nisi više sa nama.
Na Tvom grobu tiho se molimo,
kao i prije silno Te volimo,
po dobroti Te pamtimo,
s ljubavlju spominjemo
i u srcu nosimo.

Počivaj u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

■ Fra Janko Ljubos
Sandra Biletić

1914. godina

Čturić (Jozo) Anto

Otigošće, Crniči, rođ. 1884.,
umro 24. 10.1914. godine.

Glavadanović (Marko) Jozo

Fojnica, rođ. 1884.,
umro 2.9.1914. godine.

Gudelj (Ivo) Mijo

Fojnica, rođ. 1889.,
umro 2.9.1914. godine.

Krajina Sladoja (Ivo) Juro

Nadbare, Ostružnica, 1891.,
umro 26.11.1914. godine.

Majić Marulj (Jakov) Marko

Gvoždani, Bakovići, 1890.,
umro 20.12.1914. godine.

Tuka Abab (Jozo) Anto

Božići - Gvoždani, 1881.,
poginuo na srpskoj fronti na
Drini 24.9.1914. godine.

Tuka (Marko) Mijo

Gvoždani, rođ. 1889.,
umro 3.9.1914. godine.

Vrebac Zlosut (Ivo) Marko

Citonja, Ostružnica, 1885.,
umro 17.8.1914. godine.

1915. godina

Cvjetković (Marko) Marko

Nadbare, 1893.,
umro 17.12.1915. godine.

Grubešić Komšić (Juro) Ivo

Šavnik, rođ. 1878.,
umro 18.11.1915. godine.

Gujić (Frano) Marko

Tetima, rođ. 1878.,
umro u vojničkom špitalu u
Sarajevu 2.1.1915. godine.

Jurišić Ramljak (Jozo) Tomo

Fojnica, rođ. 1883.,
umro 24.11.1915. godine.

Malekin (Ivo) Jozo

Prokos, Obojak, rođ. 1894.,
umro 15.7.1915. godine.

Pavlić (Albert) Alois

Fojnica, rođ. 1895.,
poginuo 25.11.1915. u Gorici.

Perić Borkušić (Ivo) Stjepo

Tješilo, rođ. 1888.,
umro 20.7.1915. godine.

Manevri u Tarčinu 1914 prilikom dolaska Ferdnanda

Popis Fojničana stradalih u Prvom svjetskom ratu

U arhivu Franjevačkog samostana u Fojnici sačuvana je nepotpuna evidencija stradalih Fojničana, vojnih obveznika u austro-ugarskoj vojsci za vrijeme Prvog svjetskog rata. Do točnih podataka teško je doći jer su razasuti po arhivima u Austriji, Mađarskoj, Srbiji, Hrvatskoj i dr. U znak sjećanja na poginule i stradale vojnike iz Fojnice za vrijeme Prvog svjetskog rata objavljujemo njihova imena sa datumima smrti.

Puljić Frano

Ostružnica, umro 1915.

Šero (Mato) Jozo

Djedov Do, Dusina, 1885.,
umro 23.6.1915. godine.

Šimić (Stjepan) Toma

Merđanići, Prokos, 1884.,
umro 22.6.1915. u vojničkom
špitalu u Mađarskoj.

Šimić (Stjepan) Pero

Merđanići, Prokos, 1894.,
umro 12.10.1915. godine.

Tuka Pero

Gvoždani, umro 1915.

Zubić Anto

Fojnica, rođ. 1883.,
umro 22.7.1915. godine.

1916. godina

Bagarić Mato

Ostružnica, umro 1916. god.

Grubešić Komšić (Pero) Ivo

Šavnik, rođ. 1883.

poginuo 10.12.1916. godine
kod Manastira u Makedoniji.

Gujić (Mijo) Mato

Tetima, umro 9.1.1916.

Ivoš Ivo

Rastovi, umro 1916. godine.

Ivoš (Marko) Stipo

Banja, rođ. 1881.,
umro 13.11.1916. godine.

Jakšić (Ivo) Ivo

Fojnica, rođ. 1888.,
umro 18.3.1916. godine u
vojničkom špitalu u Sarajevu.

Lovrić Antunić (Anto) Ilija

Ostružnica, rođen 1887.,
poginuo 8.11.1916. godine
na rumunjskoj fronti.

Marijanović Danko

Višnjica, umro 1916. godine.

Marković (Marko) Anto

Gvoždani, rođ. 1892.,
poginuo na bojnopolju
29.12.1916. godine

Marković Ivo

Bistrica, rođ. 1873.,
umro 1916. godine.

Matić (Anto) Mato

Ščitovo, rođ. 1896.,
umro 23.7.1916. godine.

Mihić Mijo

Otigošće, umro 1916. godine.

Mijatović – Glavočević Ivo

Tješilo, rođ. 1887.,
umro 28.6.1916. godine.

Miličević Novokmet Antun

Prokos, Ragale, rođ. 1876.,
umro 4.2.1916. godine.

Milišić Anto

Mujakovići, umro 1916. god.

Milišić Anto

Prokos, umro 1916. godine.

Šimić Toma

Prokos, umro 1916. godine.

Vujica Mijo

Brestovsko, umro 1916. god.

Zeko Ivo

Rastovi, rođ. 1868.,
umro 1916. godine.

1917. godina

Alaupović (Frano) Mato

Fojnica, rođen 1887.,
umro 23.3.1917. godine.

Andrić Garić (Stipo) Jozo

Ščitovo, rođen 1867.,
umro 6.5.1917. godine.

Bošnjak (Petar) Ivan

Prokos, rođen 1884.,
umro 12.9.1917. godine.

Bošnjak (Niko) Ivo

Crnići, rođen 1878.,
umro 4.10.1917. godine u
bolnici u Sarajevu.

Buljugić (Ivo) Ivo

Fojnica, rođen 1878.,
umro 25.10.1917. godine.

Buzuk Stjepan

Tušnjići, rođen 1883.,
umro 1917. godine.

Čturić-Landrka (Jozo) Marko,

Otigošće, rođen 1879.,
umro 27.5.1917. u špitalu
Losconcz, Mađarska.

Glavočević (Nikola) Ivo

Tješilo, rođen 1884.,
umro od malarije 3.7.1917.
godine u Draču (Albanija).

Glavočević Skopljo (Jozo) Ivo

Tješilo, rođen 1880.,
umro 3.7.1917. godine

Glavočević (Ivo) Pero

Tješilo, rođen 1894.,
umro 8.8.1917. godine.

Jurišić Ramljak (Jozo) Pero

Tješilo, rođen 1897.,
umro 25.11.1917. godine.

Kalamut Paunović (Marko) Jozo

Fojnica, rođen 1894.,
poginuo na ratištu 4.12.1917.

Komšić Stipo

Ščitovo, rođen 1883.,
umro 1917. godine.

Kožul (Ivo) Anto

Tješilo, rođen 1874.,
umro 23.10.1917. u Poli.

Kožul (Jozo) Pero

Djedov Do, rođen 1880.,
poginuo 5.1.1917. godine
kod Gjenicssille.

Miletić (Mato) Ivo

Ostružnica, rođen 1867.,
umro 3.8.1917. godine u
bolnici u Budimpešti.

Miličević Novokmet (Antun) Marko

Ragale, rođen 21.5.1898.,
umro 13.2.1917. godine u
bolnici u Zenici.

Milišić Ivo

Prokos, rođen 1902.,
umro 1917. godine.

Milišić (Anto) Mato

Mujakovići, rođen 1893.,
umro 14.4.1917. godine.

Naletina Jozo

Ostružnica, umro 1917. god.

Nikolić Kapetanović Jozo

Bistrica, umro 1917. godine.

Oborović (Ivo) Frano

Ostružnica, rođen 1885.,
umro 20.11.1917. godine.

Pecirep (Anto) Mato

Polje, Ščitovo, rođen 1872.,
umro 11.3.1917. godine u
bolnici u Sarajevu.

Pecirep Mijo

Višnjica, umro 1917. godine.

Puljić Nikola

Mratinići, rođen 1895.,
umro 1917. godine.

Radat Žalica (Anto) Anto

Ostružnica, rođen 1895.,
umro 3.9.1917. godine.

Šero (Mato) Anto

Djedov Do, rođen 1890.,
umro 25.2.1917. godine u
Durazzo u Albaniji.

Šušnjara Jozo

Gvoždani, rođen 1890.,
umro 31.3.1917. godine.

Tolo Pero

Ščitovo, umro 1917. godine.

Tuka Abab (Ivan) Mato

Božići, rođen 1874.,
pregažen vozom u Zenici
15.10.1917. godine.

Tuka Anto

Gvoždani, umro 1917. god.

Vujica Anto

Podastinje, rođen 1880.;
umro 1917. godine.

1918. godina

Čardo (Anto) Niko

Fojnica, rođen 1874.,
umro 8.1.1918. godine.

Filipović Knežević (Ivo) Ilija

Otigošće, rođen 1885.,
umro 11.3.1918. godine.

Grubešić Komšić (Marko) Ivo

Ostružnica, rođen 1897.,
umro 11.1.1918. godine.

Katava (Jozo) Frano

Bukovac, rođen 1885.,
umro 2.4.1918. u Baracken-
spitalu u Pečuhu, Mađarska,
od zapaljenja pluća.

Miletić (Mato) Frano

Ostružnica, rođen 1874.,
umro 8.3.1918. u bolnici u
Kolozsvar u Mađarskoj.

Pecirep Parać (Frano) Mijo

Sitišće, rođen 1879.,
umro 8.5.1918. godine u
bolnici u Sarajevu.

Skopljo (Mato) Ivo

Tješilo, rođen 1895.,
umro u bolnici u Bad Isell,
Austrija, 15.11.1918. godine.

Vučić Krezo Anto

Brestovsko, rođen 1883.,
umro 17.6.1918. godine.

Čovjek i stres

■ Marijana BILIĆ

Stres, riječ koju svi ponovimo bezbroj puta tijekom dana. Riječ koju ponavljamo iz dana u dan, ali isto tako riječ o kojoj najmanje razmišljamo. Znamo da je stres taj koji nas uništava malo po malo, koji crpi našu energiju i to je to. Prilagodili smo mu se. Ne razmišljamo o tome šta uzrokuje stres, kako on djeluje na naše tijelo, kako lagano ubija svrhu našega postojanja, kako lagano gasi život u nama. Suvišno je spominjati kako malo (ili nimalo) ne razmišljamo o tome šta možemo promijeniti u svome ponašanju, u svome načinu razmišljanja da bismo smanjili razinu stresa.

Stres predstavlja biološki i bihevioralni odgovor našega organizma na djelovanje stresora, odnosno svaki događaj koji se dogodi interpretira se u našem biološkom stanju i u našem ponašanju. Da li ćemo neki događaj shvatiti kao stresor (uzročnik stresa) ovisi o našem psihološkom stanju, o načinu na koji opažamo i procjenjujemo okolinu.

Da li će organizam reagirati pozitivno ili negativno na stres uvelike ovisi o načinu suočavanja sa stresom. Tu imamo dvije opcije. Jedna je pristup usmjeren na problem odnosno poduzimanje izravnih akcija za rješavanje problema ili traganje za informacijama koje bi pomogle pri pronalasku rješenja (npr. izrada plana za što bolje obavljanje određenog posla). Druga opcija je pristup usmjeren na emocije koji podrazumijeva ulaganje napora da bi se ublažile negativne reakcije na stres (npr. skretanje pažnje s problema na nešto drugo, traženje podrške u društvu da bi se zaboravio problem). Koji pristup ćemo primijeniti u suočavanju sa stresom uvelike ovisi o situaciji u kojoj se stres pojavio. Već nam je svima poznato da isto životno iskustvo može različito djelovati na ljude. Zbog toga prilikom suočavanja sa stresom moramo dobro razmisliti o tome koji su to faktori koji mogu utjecati na pojavu stresa.

Prije nego se okrenemo svome unutarnjem stanju, svome shvaćanju svijeta i interpretaciji životnih događaja, okrenut ćemo se ljudima oko sebe, odnosno potpori koju dobivamo od tih ljudi - socijalnoj potpori. Socijalnu potporu definiramo u smislu strukturalne

potpore (brojnost ljudi koji nas okružuju) i funkcionalne potpore (kvaliteta potpore). Osoba se zbog izostanka ili nekvalitetne socijalne potpore često povlači u sebe, pada u depresiju, psihički propada, što djeluje na biološko stanje organizma. Nije rijetkost da se kod mnogih javljaju problemi sa srcem, probavni problemi, nervoza u želucu, povišen tlak, pojačano izlučivanje hormona što jako utječe na normalno funkcioniranje pojedinca. To su samo neki negativni učinci stresa.

S druge strane, ako je socijalna potpora u životu pojedinca prisutna i kvalitetna, stresni događaj poprima neki drugi oblik, dolazi do pozitivnih učinaka kao što su npr. mijenjanje životnih navika, odvikavanje od alkohola, zdravija ishrana, rad na emocionalnoj stabilnosti, poboljšanje odnosa sa najbližima. Da bismo se naučili nositi sa stresom potrebno je svakoga dana odvojiti vrijeme za sebe, raditi na sebi. To ne mora značiti da nam je potrebno pola dana za te "aktivnosti". Nekada nam je dovoljno i pet minuta u kojima možemo uvježbati tehnike opuštanja mišića, relaksacije, dubokog disanja koje će uvelike pomoći u našoj borbi sa stresom. Možemo dopustiti mislima da napuste naše tijelo, postati prisutni u sebi samima. Pored toga poželjno je raditi na bihevioralnim (ponašajnim) tehnikama. Napraviti raspored rada, odrediti prioritete u životu, rasporediti vrijeme. To su samo neki načini čije izvođenje ne zahtjeva pretjeran trud, a čiji su učinci pozitivni za naše tijelo.

Govoreći o socijalnoj okolini i socijalnoj potpori, tu možemo puno toga učiniti. Drugi ljudi su nam potrebni u životu, bilo to radi lakšeg funkcioniranja ili kao kriterij normalnosti, ali potrebni su nam. Koliki će biti njihov utjecaj u našem životu, ovisi o nama samima. Sama mogućnost izbora ljudi s kojima ćemo provoditi vrijeme predstavlja jednu od opcija nošenja sa stresom. Moramo postati svjesni toga da je sve na nama. Da li ćemo ostati sa ljudima koji nam ne odgovaraju i forsirati odnose, ili ćemo otići, naći ljude sa kojima nam je lijepo, u čijem društvu uživamo, koji prenose na nas pozitivnu energiju, sve je na nama samima. Da li ćemo stres doživjeti kao nešto stalno i neizbježno ili kao nešto prolazno i povremeno potrebno, i to je na nama. Mi smo stvoreni od strane drugih, postojani smo, a u kakvom obliku ćemo nastaviti postojanje najviše ovisi o nama samima. ■

■ **Najprije vam želimo čestitati na ovom možemo ga slobodno nazvati poduhvatu, obzirom da ideja o organiziranju žena u Fojnici postoji već dugo, a evo vi ste imale snage i volje konačno krenuti u njenu realizaciju. Obzirom da najveći teret i u Fojničkoj škrinji nose žene, a i da je Fojnica jedna od rijetkih općina koja nema aktivnu udrugu žena, mi ćemo vas svakako pratiti u vašem daljnjem radu i dati vam svaku vrstu potpore.**

□ Hvala Vam puno na lijepim riječima, one nam kao i svaka druga potpora znače jako puno, posebno na početku, jer prvi koraci su i najteži.

■ **Znamo kako ovakva ideja u Fojnici postoji već dugo. Kako je došlo do nje-ne realizacije?**

□ Intenzivna druženja i bolja upoznavanja žena iz fojničkog kraja počela su još sada više od godinu dana na dežurama u Gotuši gdje se branila rijeka. Tu su se žene jako dobro upoznale, nastale su neke neraskidive povezanosti i nakon okončanja tih cjelodnevnih i cjelonoćnih druženja jednostavno nam je to falilo. Kada je Eko "Gotuša" dobila svoje prostorije u Lukama ta druženja su se ponovo nastavila. Iz takvih zajedničkih sjedjelki rodila se ideja da se i službeno organiziramo i počnemo ozbiljnije raditi. Obzirom da nas je dosta već u Udruzi te da imamo i prostorije tu odlučili smo osnovati sekciju "Fojnička žena" i to smo i učinile.

■ **Već ste rekli da želite intenzivirati svoj rad. Što je misija Sekcije, odnosno što je to "Fojnička žena"?**

□ Sekcija "Fojnička žena" je organizacija žena bez dobrih, etničkih, vjerskih, zemljopisnih ograničenja, nestranačka, nevladina i neprofitna organizacija sa sjedištem u Fojnici, Luke bb, koja je sastavni dio Ekološko-humanitarne udruge "Gotuša" Fojnica.

Sekcija "Fojnička žena" je nastala iz svijesti o potrebi postojanja organizirane udruge žena, obzirom da se zajedno lakše savladavaju brojni problemi žena, ali i iz potrebe za druženjem, pomaganjem, radom i suradnjom žena u svim sferama života.

Svoj rad planiramo realizirati kroz organizaciju različitih tečajeva (strani jezici, informatika), radionica (ručni radovi, kuharske radionice), zabave (pjevanje, ples, čuvanje tradicijskih običaja); okrugle stolove i radionice, kao i pružanja psiho-socijalne pomoći ženama i

Žena – "Fojnička žena"

Da - žena, majka, majka Spasitelja svijeta, supruga, borac, neiscrpna snaga i utjeha. Kažu poslovice drži tri kuta kuće, a svakoga dana sve više na nju se oslanja i onaj četvrti. I dobila je jedan dan u godini 8. ožujka, a Fojničanke su ga ove godine iskoristile da se i zvanično organiziraju i osnovala su sekciju "Fojnička žena" pri ekološko-humanitarnoj udruzi "Gotuša". Bio je to i povod da o ideji, misiji i planovima porazgovaramo sa **Sofijom Iviš**, tajnicom sekcije "Fojnička žena".

■ Razgovarala **Marina ŠIMUNIĆ**

mladima; humanitarni rad, pomoć najugroženijim članovima društva (siromašnim, bolesnim, nemoćnim, usamljenim); ekonomsko jačanje žena kroz stimulaciju njihovih afiniteta i traženje puta da svoj rad i valorizuju; ekološke akcije kroz poticanje uređenja vlastitih dvorišta, ali i okruženja u kojem živimo; organizaciju zabavnih druženja, putovanja, posjeta drugim sličnim udrugama, sajmovima i manifestacijama u zemlji, ali i inozemstvu i na taj način stvaranje mreže kroz koju ćemo promovirati fojnički kraj.

■ **Koji su vam planovi za početak?**

□ Mi smo već na osnivačkoj skupštini, uz izbor tijela sekcije, donijeli plan rada za ovu godinu i pred sebe postavili konkretne zadatke i već u nepunih mjesec dana počeli smo i s konkretnom realizacijom. Cilj nam je najprije Sekciju postaviti administrativno-pravno onako kako

to zakon traži i tu su nam poslovi već skoro gotovi. Istovremeno smo radili i popise starih, nemoćnih, bolesnih osoba u potrebi u suradnji sa Franjevačkim samostanom i općinom Fojnica i taj posao je također pri kraju. Naredni korak nam je običi one najpotrebnije i vidjeti na koji način "Fojnička žena" može tim ljudima olakšati živote, da li kroz volonterski rad ili pomoć u rješavanju nekih konkretnih problema, na čemu ćemo se zaista angažirati, a na nekima smo već i angažirani.

Također planiramo uređenje određenih lokacija u općini koje su dosta dobro posjećene, ali su zanemarene po pitanju njihovog održavanja, zapuštene su. Mi planiramo uz pomoć onih koji nam to mogu učiniti i to završiti u narednom mjesecu.

Imamo i planirane posjete drugim udrugama žena, od kojih smo jednu već obavili, udruzi "Đerđef" u Bugojnu. To je

jedna od najboljih udruga u BiH od kojih smo dobili jako puno savjeta za prve korake i koje su nam ponudile svaku vrstu pomoći i suradnje. Takvih posjeta imamo planiranih još, ali svakako i prijema izaslanstava udruga kod nas.

Ono što želimo jeste i afirmirati afinitete naših žena i pokušati to valorizirati kroz ženski bazar, na čemu smo također pokrenuli prve aktivnosti.

Naravno tu su i stalna druženja žena, planirana brojna putovanja i zabave tako da će naše članice imati jako puno posla u ovoj godini, ali kroz druženja i koristan rad.

■ **Kakva vam je suradnja s vlastima?**

□ Mi smo tek na početku i teško je reći nešto konkretno. Obavili smo prve kontakte s predstavnikom općine Fojnica gosp. Josipom Markotom, sa načelnikom Kreševa gosp. Radojom Vidovićem, direktorom turističke zajednice KSB gosp. Nihadom Korićem i od svih njih smo dobili zaista za nas iznenađujuća obećanja i ovim putem im se zahvaljujemo na prijemu. Što će biti od realizacije to ne znamo, ali svakako ćemo to prezentirati javnosti u budućnosti.

■ **Tko može postati članom "Fojničke žene" i kako?**

□ Članicom/članom može postati tko god želi, bitno je da poštuje i prihvaća statut Udruge i način djelovanja Sekcije bilo da su to žene ili osobe koje podržavaju rad Sekcije. Također to mogu učiniti i osobe iz drugih općina jer takvih već imamo. Naravno oni koji mogu pomoći rad "Fojničke žene" na bilo koji način uvijek su dobro došli.

■ **I što reći za kraj osim Sofija hvala Vam za ovaj razgovor. Vama i "Fojničkoj ženi" želimo puno uspjeha u radu. Škrinja je tu da prati vaš rad, bit će teško, ali žene to mogu, znamo iz iskustva.**

□ Hvala *Fojničkoj škrinji* na iskazanom interesu, i mi podržavamo vas pa bar kupnjom svakog broja. Vaša potpora u daljnjem radu će nam sigurno jako dobro doći. Ovom prilikom želimo pozvati sve žene koje su zainteresirane da se uključe u rad "Fojničke žene" onoliko koliko mogu, neka nam se jave u naše prostorije ili na FB profil *Fojnička žena*, tamo imaju i kontakt telefone. Sve ste dobro došle.

Svim čitateljima *Škrinje* koji slave Uskrs članice "Fojničke žene" žele sretan Uskrs.

GLAS MLADIH: "La Verne"

U našoj župi već izvjesno vrijeme aktivno djeluje grupa mladih pod imenom "La Verne" čiji članovi se sastaju svakog četvrtka u prostorijama Franjevačkog samostana. Neki od glavnih ciljeva susreta su: poticanje komunikacije među mladima, promoviranje tolerancije i nenasilja, širenje volonterstva i solidarnosti, podizanje ekološke svijesti, promoviranje kulturno-umjetničkih sadržaja.

■ **Marijana BILIĆ**

Da bi se ostvarili spomenuti ciljevi grupa mladih provodi niz djelatnosti kao što npr. edukativna predavanja i prezentacije, organiziranje i sudjelovanje u volonterskim akcijama, u kulturno-umjetničkim sadržajima.

Nakon zimske pauze, u veljači 2014. godine, mladi iz "La Verne" su opet počeli s okupljanjima. Nakon postavljenih ciljeva za tekuću godinu krenuli su s radom.

Ono što ćemo u ovom članku izdvojiti jeste akcija pod nazivom "Dobrovoljno darivanje krvi" koju su organizirali mladi iz "La Verne", zajedno sa fratrима Samostana u Fojnici. U tome im je pomoglo medicinsko osoblje iz Zavoda za transfuzijsku medicinu iz Sarajeva koji su 6. ožujka 2014. godine bili na raspolaganju svim ljudima koji su htjeli darivati krv. 16 osoba je dalo krv, dok neki pojedinci, iz zdravstvenih razloga, nažalost to nisu uspjeli. Uzevši u obzir kako je odaziv darovatelja krvi u BiH jako mali, od značaja je svaki pojedinac koji se odazove ovakvoj akciji. Vjerujem da bi uvijek na umu trebali imati da naša darovana krv nekome može produžiti ili čak spasiti život.

Vjerujem da u ovakvim akcijama možemo shvatiti od kolike je važnosti samo mali znakpažnje.

Pored spomenute akcije na jednom susretu članica "La Verne" Snježana Dandić je održala predavanje pod nazivom "Pođite i učinite mojim učenicima sve

narode". To je ujedno bilo i geslo susreta mladih u Brazilu o kojemu je Snježana i predavala. Prezentirajući zabilježene trenutke, ona je pokušala što više približiti one trenutke kada se veliki broj mladih nađe pod istim nebom, na jednom mjestu, i s jednim ciljem. Također je prisutne upoznala i s kulturom naroda koji tamo žive, s njihovom tradicijom, običajima, načinom života. Time je ukazala na razlike koje postoje, prije svega između pojedinaca, između većih grupa ljudi, razlike koje postoje u predstavljanju vjere od strane mladih širom svijeta.

Ono što je jedan od ciljeva "La Verne" jeste zajednička molitva mladih koja se organizira jednom mjesečno. To je način na koji mladi upoznaju sebe, povezuju se s Bogom, povezuju se sa zajednicom. Osim toga, istaknula bih, to je način na koji mladi pred Boga stavljaju sve svoje zahvale, sve svoje patnje i boli, i način na koji traže izvršenje Božje volje.

Uskršnja jaja

Bliži nam se Uskrs, već pako razmišljate o bojenju jaja. U ovom članku ću vam pisati o nekim idejama koje možete iskoristiti. Od mnogobrojnih ideja za bojenje jaja, izabrala sam vam samo one koje su se mene posebno dojmile. Nadam se da će vam koristiti.

Jaja šarana temperama

Trebati će vam:

jaja, tempere i potreban pribor (kist, voda, paleta...)

Iscjedite par boja na paletu i šarajte. Točkice, pruge, slova, cvjetovi. Slikajte sve što vam padne na pamet. Možete iskoristiti i gumicu na olovci, kako bi točke izgledale lepše. Čačalicu upotrebite za oslikavanje sitnih stvari i detalja.

Jaja ukrašena gumicama

Trebati će vam:

jaja, gumice za tegle, posuda ili podmetač na kojem bojite jaja

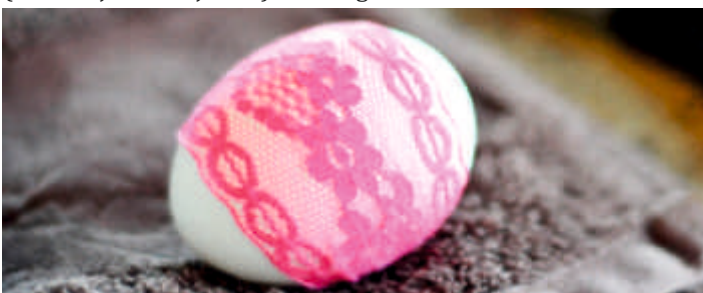

Jaja obmotajte gumicama. Možete staviti dvije gumice, popriječno i uzduž, možete staviti više gumica, da bi šare izgledale kao mreža i sl. Tako pripremljena jaja bojite u lukovini, boji za jaja i sl.

Jaja sa motivom čipke

Trebati će vam:

jaja, boja za hranu, posuda sa ključalom vodom, ocat, čipka (sa stolnjaka, zavjesa...), škare, gumice

Prvo omotajte jaja čipkom, cijelo jaje ili samo dio, kako želite. Možete škarama isjeći trake, pa tako omotati samo dio jajeta. Zavežite gumicom koja će držati čipku. U posudu sa ključalom vodom naspajte malo octa i boju za hranu, te stavite jaje sa čipkom i držite pet minuta. Nakon toga osušite jaje, skinite čipku i servirajte u neku lijepu zdjelu.

Već obojana jaja možete dodatno ukrasiti vežući čipkanu trakicu.

Jaja obojana bojom za hranu

Trebati će vam:

tvrdno kuhana jaja, boja za hranu, ocat, ulje, posude (mogu šolje), papirni ubrusi, nekoliko žlica

U svakoj posudi kombinirajte po jednu žlicu ulja, octa i izabranu boju. Dodajte više vode kako bi se jaja obojala u potpunosti. Promješajte vodu žlicom i zavrtite (da bi se napravio vir), a potom žlicom spustite jaje i podignite ga. Osušite papirnim ubrusom, pa ponovite sa drugom bojom. Uradite isto i sa trećom bojom (ukoliko to želite). Na jajetu će možda ostati bijele površine, to nije bitno. Lagano osušite obojana jaje, a potom premažite uljem, da dobijete sjaj.

Jaja su gotova. Možete ih dodatno dekorirati (lepljenje sličica, vezanje mašnica itd.), mada i ovako izgledaju lijepo.

Ivan Vrljić

rođen je 21. travnja 1989. u Mostaru. Osnovnu školu završava u Cimu, a gimnaziju u Mostaru. Upisuje Filozofski fakultet, smjer povijest umjetnosti i filozofija i završava prvi stupanj školovanja sa zvanjem bachelor povijesti umjetnosti i filozofije.

Poeziju piše od jedanaeste godine života. Svoje rane radove još kao osnovnoškolac objavljivao je u Cvitku i oni su mu nagrađivani. Neki radovi su mu objavljeni i u renomiranim književnim časopisima poput *Osvita* i *Motrišta*. Za pjesmu "Bože, ne ostavljaj me" dobiva nagradu za najbolje literarno ostvarenje na razini škole. Piše pretežito ljubavnu poeziju i ovladava zahtjevnim pjesničkim formama poput soneta. Također piše i aforizme. Dosad je sudjelovao na manifestacijama: Novosarajevski književni susreti, Grah za Iliju Ladina, projektu Stihovnica u Banja Luci, Šantićevi dani poezije, Dani Književnog kluba Mostar... Njegovi radovi prisutni su u zbornicima "Kapija istoka i zapada", "Duhovna konekcija" itd... Živi, radi i studira u Mostaru. Član je Književnog kluba Mostar.

Jedina

*Volio sam je. Njen pogled,
njene tamne oči*

*U svim ružama sam tražio obris njen
Da je barem vidim i zavolim.*

*Ljubio sam je. Njene prste nemoćne
U grotlu strasti, nemirnih usana.*

*Tražio sam ju. Odnekud kroz vrijeme
U bolnom pogledu zar ima riječi
Besanih noći i minulih treptaja.*

*Imao sam je, barem jednom
Dok sam hodao nijemim koracima
I govorio jezikom njenim.*

*Tako čudan je osmijeh njen
i zanosne usne njezine
Da bih morao žmiriti načas
Da ne uznemiri se moje Tijelo plaho.*

*Vidio sam je. U neveri tamnih slutnji
Prekrasnih mirisa i boja
Valovitih misli.*

*Ona ipak je lijepa i hirovita
Znana i poznata
A ja, ja sam samo putnik
Žedan njenih poljubaca.*

Zidine

*Ljepša si od ruže, ljepša od vina
ako ćeš biti zidina, ja ću trava
jer ti si moja jedina ona prava
za koje srce moje sad je ruševina.*

*Živote moj! Što me okrutno kazni!
Da breme svoje odvojim od patnje
kad osjećanja moja dopiru do nje
a koraci nestaju prokleti i prazni.*

*Evo život svoj zavijeka ću zatrti
imenom tvojim zvučnim i glasnim
pjesmu ovu posvetit ću ti do smrti.*

*Riječju, stihom, pogledom jasnim
dok u samoći i poroku gine
za tobom draga - ostaju zidine.*

Duh

*Što to duh moj je? Zar tegoba
Meka putenost što iz tmine blijedi
Nevolja neka što moje biće slijedi
Odnekud stiže, iz prošlog doba.*

*I što to plamsa iz srca moga? Tuga
Ni pogibao neće promijeniti mene
Ono zaboravljeno katkad mi prene
U svijest...Al' poslije kiše - duga*

*se stvori, s njom rodi se i nada
Da sresti ćemo se jednom nas dvoje
u prošlom možda dobu...Ili sada?*

*Potopit ću u zaborav strasti noćne boje
Shvaćajući da sve to - samo je moj san
Što zorom sviće, i priziva novi dan.*

Padaju zvijezde

Padaju zvijezde

Ja plovim.

Čekam...

Usnule trenutke vremena

Zatišje pred buru...

Padaju zvijezde
Noć je duboka i radosna
Čekam...
Neke nove dane
Nova neka vremena...

Padaju zvijezde
Nisam sam...
Čekam...
Pored mene naslonjena, zagonetna
Moja je Taština...

More

Ja more pričuva sam njedra tvog
i oganj sam sidru tvom
kroz šapat moj ribe vijore
a put moj zatrpan je algama...
Kroz moje obraze oluje niču
a morske stijene pjevaju mi na samici
gospodar sam plavetnilu svijeta
a duša moja srodna je duši oceana...
Ja more katkad šapućem obali svojoj
ne bi li imalo stišao kitov pjev
u meni brodovi leže stoljećima
a spokoj sam mornarima velikim..

Molitva na samrti

Presvijetli Bože, uzdigni me među Svoje ruke
da spomen Tvoj bude polovina srca moga
a riječi besmrtnne Tvoje oganj neugasivi
što plamsa zvjezdanim putovima svemira...
Budi moja Iskra na duši, o sveti Bože
topao zagrljaj što svijet grli i uzdržava
i Zagovornikom budi nebeskim pticama
dok grob moj veseli oplakuju u visinama...
Sjeti me se, dragi Bože
Na samrtnoj uri duše mi i tijela,
Dovedi mi Sina svog jedinorođenog
da stisne mi toplo stegno, napaćena ramena...
Dođe li čas moj i počinak, ne ostavljaj me, Bože
na samrti, kad tijelo mi bude trulež i smrad
ponesi me rukama svojim besmrtnim
u vječni suton, kroz vječni dan...

Sretan Uskrs

od djelatnika i korisnika Zavoda za
zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići

e-mail: info@zavod-bakovici.ba

tel. 030 803 198; 030 803 380

www.zavod-bakovici.ba

Sretan
Uskrs!

Svestrani stvaralac iz Zimija

Nikica Stojanović (52), vojni umirovljenik, sakupljač starina i samozatajni umjetnik koji drvetu udahnuje život

■ Piše Tomislav Bošnjak

Sigurno ste čuli za "Noć muzeja", ali što bi ste rekli za muzej koji je otvoren 24 sata dnevno?! Takvo što ne postoji... Ali, varate se. Niste bili u Zimijama (Ščitovo), kod Nikice Stojanovića, samozatajnog umjetnika i ljubitelja starina koji je cijelu nadstrešnicu i kućni predulaz pretvorio u izlog vrijednih muzejskih eksponata.

Završio je srednju školu (KV vozač), ali u njemu su uvijek tinjali afiniteti prema umjetnosti. U srednjoj školi ostali su mu u sjećanju stari predmeti koje su učenici donosili profesoru Pašiću, a zauzvrat ocjena u dnevniku išla je uzlazno. Već tada je počeo stvarati svoju zbirku starina koja je do rata dosegla zavidnu razinu. Nažalost, zajedno s kućom sve je izgorjelo. Samo zagriženi kolekcionari, ljudi kojima male stvari znače neprocjenjivo bogatstvo, znaju kakav je sizifovski posao polaziti iz početka. I Nikica je počeo iz pepela; usporedo sa stvaranjem novoga doma za obitelj (supruga i tri kćeri) započeo je obnavljati kolekciju. Dok su jedni čistili tavane od starih stvari i oslobađali se svoje prošlosti Nikica ih je željno prihvaćao i, naprotiv, spašavao tu prošlost. Neke drvene predmete spašavao je bukvalno ispred motorne pile i sjekire da ne završe u ogrjevu.

Malo po malo prostor pred novom kućom dobivao je novi izgled usprkos mrmljanju supruge koja, kao i sve druge žene, želi da sve bude "pod konac". Što se sve nalazi u Nikičinom "otvorenom muzeju" najbolje pokazuju slike. Više puta je posjećivao muzej samostana u Fojnici i pomno pratio to neprocjenjivo bogatstvo naše prošlosti i ustvrdio kako nekih eksponata koje on posjeduje nije vidio. Svoju zbirku Nikica stalno povećava i zahvalan je svakome tko mu doprinese u tome, svjestan kako joj mora osigurati novi, veći prostor.

Osim starina koje je izradila ljudska ruka Nikica u prirodi pronalazi drva neobičnih oblika kojima zatim, uz što manje zahvata, udahnuje život. Trenutak inspiracije, bljesak ideje, vrlo je važan dio stvaralaštva pa iz drveta koje je stajalo po godinu dana odjednom nastane ptica, riba, zmija...

Inspiriran jednim napisom iz *Večernjaka* od 2008. godine Nikica je počeo izrađivati drvena raspela. Jedno od prvih podario je crkvi u Ščitovu, a neka su još u obradi. Svoju kreativnost proširio je i na izradu Božićnih jaslca. Već 5-6 godina to radi u župnoj crkvi, a prilog od njegovih Božićnih jaslca s prodajne izložbe u Gromiljaku otišao je u Ruandu.

Skromni stvaralac iz Zimija rado bi se okušao i u kiparstvu, ali još nije imao prilike isprobati nijednu materiju. Pred kućom, za stolom od ogromne kamene ploče, postavljene dizalicom, pokazao mi je i drvene predmete stavljene u bocu. Strpljenje, mirna ruka i par dlijeta dovoljni su argumenti kako će se o Nikici Stojanoviću, svestranoj osobi, još lijepoga čuti. ■

